

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

56 årg

e-tidning?
Om du vill få tidningen snabbare och
spara miljön, maila sten@svetan.org

Glöm ej!
Skicka in er mail-adress till
marthakente@yahoo.com
så att vi kan informera om möten mm.

Nr 4/2024

Ur innehållet: Rufiji - floden och deltat, Malaria forskning, Kyrklig roadtrip, Kulturnätverk.

TIDNINGEN HABARI

utges av
SVENSKTANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN

REDAKTION **epost: habari@svetan.org**

Lars Asker, redaktör mobil 0705 852310
lars.asker133@gmail.com

Eva Löfgren mobil 0702 11 98 68
eva@diversity.se

Sten Löfgren mobil 0708 90 59 59
sten@svetan.org

PRISUPPGIFTER 2024

SVETAN-medlemskap inkl HABARI 300 kr

Medlemskap exkl HABARI 100 kr

Familjemedlem exkl HABARI 50 kr

Ungdomsmedlemskap 150 kr

Prenumeration HABARI 250 kr

Enstaka HABARI 50 kr

(Äldre nummer pris efter överenskommelse)

**Betala in korrekt belopp på SVETANs plusgiro
35 95 50-1 – ange på talongen vad som önskas.**

Betalning med mobil via Swish: 1230-269-787

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

4/13 Tanzaniadag, energi	2/19 Kultur: Tingatinga, Makonde...
1/14 Barn	3/19 Grindar som statusmarkör
2/14 Konst och litteratur	4/19 Kibaha 50 år
3/14 NAOT, cykelsafari, swahilidag	1/20 Mensskydd, Nordiska skolan
4/14 Jordbruk och industri	2/20 Mkapas memoarer, UD-rapport
1/15 Nätverksmässa	3/20 Härmode, medicinmän, mm
2/15 Zanzibar	4/20 Valanalys, slavhandel, Tumaini
3/15 Forskningsamarbete	1/21 Digital entreprenör mm
4/15 Valet	2/21 Magufulis död, Ndugu, Ekängen
1/16 Valanalys	3/21 Scania-Ursus-Kibaha
2/16 Ungdomar och framtiden	4/21 Nobelpris, Stig Holmqvist, JOHA
3/16 Partnerskap för lokal demokrati	1/22 Revision, Gurnah, Sahlberg död
4/16 Blandat	2/22 Tingatinga jubileum
1/17 Volontärbete	3/22 Ushirika wa Neema, Udornas tid
2/17 Swahili	4/22 Songo Mnara, Leakey, Bi Ubwa
3/17 Rättsväsende	1/23 Tanzaling, Sinti bin Saad, Tusker
4/17 Turism	2/23 Tysk kolonial historia, Sidis
1/18 Sexuell och reproduktiv hälsa	3/23 Help to help, Tumaini, Olstad
2/18 Handkapp, hälsa mm	4/23 Tvättsvamp, Zanzibar, Mission
3/18 Svetans 50 årsjubileum	1/24 Camping med Iringa Girls mm
4/18 Religion	2/24 Tumaini, Mkomazi, Ihushi
1/19 Tanzaling, Sten Rylanders tal	3/24 Joan Wicken, SGR-järnvägen

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen.
Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd.
Citera oss gärna, men ange källan!

Omslagsfoto: Översvämmade risfält i Rufijideltat.
Foto: Stefan Holmström

Flyeralarm AB, Stockholm 2024, ISSN 0345437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 4/2024

SVETAN

www.svetan.org
[www.facebook.com/
SvenskTanzaniska](https://www.facebook.com/SvenskTanzaniska)

Postadress:

c/o Martha Kente Andersson
Smögengatan 20
416 74 Göteborg

STYRELSE

Jeanette Olsson, ordförande
msjeanetteolsson@hotmail.com

Martha Andersson, kassör
marthakente@yahoo.com

Rehema Prick, ledamot
rehema.prick@telia.com

Linus Dunkers, suppleant
linus@dunkers.nu

Lars Asker, ledamot Habari
lars.asker133@gmail.com

Friends of House of Culture:

Hans Persson, ledamot
hansgpersson@gmail.com

Eva Åhlén, ledamot
evaahlen53@gmail.com

Carmen Rico-Blomstrand, ledamot
blomstrand66@hotmail.com

LOKALREPRESENTANTER

Erland Hillby
Herrhagsv 190, 752 67 Uppsala
tel 076 820 70 59

Gunilla Lundahl
Föreningen Tandala
Nöbbelevs Torg 29, 22652 Lund
tel 076 866 60 39

Rehema Prick
Franks gata 8, 45772 Grebbestad
tel 070-732 20 21

Ta gärna kontakt med en lokalrepresentant om du t.ex. vill veta mer om Tanzania, undrar över hur det är att arbeta där eller vill få tag i någon som kan komma och prata om Tanzania. Vill du bli lokalrepresentant ta kontakt med ordföranden!

STÖDPROJEKT

Tumaini Children's Center

Kontaktperson Jeanette Olsson
<http://futurewithhope.se/tumaini/>
Bankgiro 552-8161

Tanzanias ambassad

Tel 08732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
epost: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

REDAKTÖREN

Den här gången blir det en Redaktörens spalt. Trycket på vår ordförande och tillika administratör för vårt stöd till gatubarnen i Bukoba, Tumaini, är stort.

Det är fortfarande oklart hur det blir med finansieringen i fortsättningen i och med UD:s och Sidas nyordning och uppsagda avtal. När detta skrivs kom den goda nyheten att Sida godkännt ForumCiv som "guldmedlem". Så förhoppningsvis kan Svetan även i fortsättningen få stöd via ForumCiv.

En annan orsak är att vi efter ett uppehåll åter fått ihop ett temamnummer av Habari.

Rufijifloden visade sig vara ett stort tema och vi har fått in mer material än vad som rymms i ett nummer av Habari. Särskilt med anknytning till Rufijis stora delta, "det gröna helvetet", finns det mycket skrivet.

Mycket hänför sig till första världskriget. Som motvikt har vi ett färskt resereportage som speglar samarbetet mellan den lutherska kyrkan i Tanzania och Sverige.

I Rufijideltat finns även ett mångårigt och banbrytande malariaforskningsprojekt som fortfarande pågår.

Efter vårens häftiga regn och översvämmningar i Tanzania befarades en dålig skörd. Vissa områden blev hårt drabbade men i landet som helhet blev det tack vara rikliga regn en god skörd.

Redaktionen har länge tänkt skriva om de tyska bomorna, bastanta kombinerade fort och administrativa centra. Tips och material mottages tacksamt.

Nöjsam läsning!

God Jul och Gott Nytt År!

Lars Asker
Habari-redaktör

I Rufijis delta

Åke Abrahamsson arbetade som lärare på Lindi Sekundärskola 1978 - 1981. Som pensionär har han ofta återvänt till Linditrakterna och har i några år försökt resa i Rufijiflodens stora delta. Under årets tanzaniaresa lyckades det äntligen.

Under våren i år drabbades Tanzania av mycket kraftiga regn som ledde till översvämningar och jordskred vilket även medfört att årets skördar beräknas bli mindre än normalt. Första försöket med buss från Dar es Salaam till Lindi fick avbrytas pga drabbade vägavsnitt beroende på översvämningar. En vecka senare hade huvudvägen reparerats, bl.a. i Mbemkuru, och vädret slog om. Det blev dags att röra på sig.

Till Rufiji

Jag sitter fast där bak på motorcykeln, helt oväntat och försmädligt, när vi kommer fram till Nyamisati. Kan inte stiga av då vänsterbenet känns helt förlamat. Det är inte första gången jag har åkt denna sträcka mellan Kibiti och Nyamisati med Rama på hans mc. En sträcka på fem mil genom ett inbjudande kulligt landskap med färskgrön vegetation och rödfärgad jord. Sista biten av vägen är dock lite mer av en transportsträcka i låglandets bushlandskap och vattinig grusväg nära havet. Rama är en klippa, som har hjälpt mig med kontakter och bokningar under tidigare besök.

En äldre man står intill vid vägen, tittar på mig och ler lite nyfiket. -Pole ya safari! säger han till oss och det skämtas lite om min orörlighet. Rama talar om vårt ärende och mannen ger oss några förhoppningar om resmöjligheter i deltat. Athman, som han heter, skall förhöra sig om det finns en chans att kunna få resa i deltat nästa dag, söndag. Han får tag på en yngre man, Abdu, som har båt och möjlighet att köra följande dag. Det nämns ett pris, som jag godtar, och äntligen kan jag få resa i Rufijis delta. Det tar inte ens 10 minuter efter ankomsten att ordna detta på gatan och vänsterbenet har vaknat till liv igen!

Floden Rufiji

Rufijifloden är en mäktig flod som har sina källor i höglandsområdet inne i landet. Den stora floden Ruaha i Iringaregionen t.ex. är samma flod, som senare kallas Rufiji fram emot kusten. Floden har givit namnet åt Rufiji Distrikt, det sydligaste distriktet inom Kustregionen. Under tiden för ett engelsktstyrt Tanganyika skapades ett stort viltreservat i ett område kring floden, vilket innebar att alla bosättare, jordbrukare, måste lämna området. Selous viltreservat är Tanzanias största naturpark och även en av de största i världen. Idag heter parken Nyerere National Park.

Floden Rufiji har ett stort bestånd av mangroveträd, som präglar flodens uppdelade utlopp i Oceanien. Ett delta bestående av fem flodarmar brukar det sägas, men floden har andra utlopp dessutom. Stora mängder vatten och jordpartiklar förflyttas ut till havet, som möter upp med sina flöden av hög- och lågvatten, vilket ger deltat en speciell prägel. Sand och slam förflyttas och skapar grundare partier och gropar. Förändringar sker hela tiden i floden, vilket även distributionen av nederbörd under året också skapar förstås.

Fram till år 2003 var det en omöjlighet för vägtransporter mellan södra Tanzania och Dar es Salaam att ta sig förbi Rufijifoden under flera månader på grund av översvämningar. Då byggdes en bro, Mkapa Bridge, över floden, som säkrade framtida passager. I år likaså, men nu blev det andra vägdelar som råkade illa ut. Tidigare var det båtar och flyg som gällde, om inte man tog vägen om Songea, Makambako och Iringa med övernattningar till Dar, under regnperioden.

Längre upp i Rufijifloden i norra delen av Nationalparken har ett stort vattenkraftverk

anlagts vid Stieglers Gorge, som lär vara färdigt i slutet av detta år, 2024. Tanzania är i ett stort behov av elektricitet och det blir ett ingrepp med vattenregleringar, som diskuteras gällande ekologi och miljö. Det befaras att deltats ekosystem med mangroveskog påverkas, ofta benämnd som barnkammare, för småfisk, räkor och andra organismer.

Dessutom har det i århundranden exporterats mangrovepålar till länder vid Indiska oceanens norra del. Inför överexploatering har numera allt fler mangroveområden skyddats. Även så, så sker det intrång av verksamhet med saltiner, dvs anlagda bassänger som i strandområden producerar salt, efter att ha avlägsnat mangroveträd.

I den tropiska miljön, i värmen och fukten, finns det ett problem, som alltid nämns bland folk och från aktiviteter; det finns en mängd av mygg, som besvärar och det är många som drabbas av malaria i detta område. Två svenska kvinnor har framgångsrikt bedrivit vård och forskning kring malaria i Nyamisati under nästan två decennier i slutet på 1900-talet.

Rufijis malariaprojekt

Dr Ingegerd Rooth och narkosköterskan Marita Johansson arbetade på Pingstmissionens sjukhus i Mchukwi i början på 80-talet. De intresserade sig för malaria som var ett mycket stort problem i Rufijideltat. De blev ombedda av folket i Nyamisati att flytta dit och hjälpa dem. Ingegerd och Marita flyttade 1986 från Mchukwi till den lilla byn Nyamisati med bara 450 innevånare, tre mil öster om Mchukwi. De startade från noll med att bygga upp en sjukstuga och fortsatte med forskningsarbetet på malaria. Så småningom blev Karolinska sjukhuset inblandat och ett lokalt forskarteam etablerat. Analyser av blodprov och uppföljning under en unikt lång period om 25 år har betytt mycket för kunskapen om malaria. "The findings, which Ingegerd Rooth presented in her PhD-the-

Vägen bortspolad. Tillfällig väg i Mbemkuru. Fordon har fastnat på båda vägstyckena. Är det nattliga misstag?

sis in 1992, became the foundation for the World Health Organization's criteria for diagnosing malaria.”

Ingegerd och Marita pensionerade sig 2003 men år 2010 gjorde de ett uppföljningsbesök i Nyamisati som nu vuxit till 2000 personer.

Förbättrad och tillgängligare sjukvård, användning av myggnät m m har minskat förekomsten av malaria och inte minst Nyamisatis förbättrade socioekonomiska status. Byn var tidigare mycket avlägsen och isolerad. Transporterna förbättrades under åren med vägar och dagliga bussar som började komma till Nyamisati 2004, eftersom Nyamisati blev huvudhamnen för färjor till Mafia Island.

Nyamisati har blivit mer uppmärksammas på senare år då dess hamn har fått en ny brygga och en ny modern färja som förbättrar förbindelsen med ön Mafia. Från Dar es Salaam går det dagligen en linje med bussar från Mbagara bussområde. Ett guest house av normal standard stod till buds, men samhället i sig själv är ingen plats man väljer att stanna en längre tid i, en genomfartsort helt enkelt.

Till Salale

Vid sjutiden söndag 26 maj startade vi, styrmännen Abdu och Athman och jag, från Nyamisati i strandkanten bredvid nya bryggan. Det skall bli en rundtur med Salale, som första mål i vattenriket av floder och kanaler i detta gröna landskap. Det är ju två ortsbor som tar mig runt, så de bör hitta i labyrinthen. Abdu får en enklare, men tydlig kartkopia över Rufiji Delta också. I samband med det nämner jag önskan om att få se vraket av *Somali* nära Salale. Abdu svarar då att skeppet är helt nedmonterat sedan något år tillbaka. Va? Kan det vara möjligt, ett gammalt överväxt rostigt vrak med mangroveträd och över 100 år gammalt! Vilket hästjobb och sådant skräp det måste ha blivit! Kan det stämma? Iväg åker vi i en längre plastig vit eka med lite snävare för. Jag sitter i aktern

Utkik: Bitvis smala och slingrande flodarmar med tät vegetation på sidorna gör det svårt att orienterna sig

med Abdu och vi har utombordaren emellan oss. Athman sitter framför oss på nästa sits och spanar framåt mestadels. Senare kommer han att köra också.

Jag har lite blandade känslor. Rama hade ärenden i Kibiti under gårdagen också, men ville säga några ord innan han åkte. Han menade att eftersom han inte kände personerna som skulle ansvara för resan, ville han att jag skulle vara försiktig och vaksam. Rama kunde ju inte garantera att personerna var helt OK, även om han tyckte att de verkade pålitliga.

- Betala inte summan med en gång! Du vet ju inte vad det blir för resa! Så hade jag tänkt också, att betala allt i förväg vid privata affärer kan stå en dyrt. Ramas kommentarer och omtänksamhet var jag mycket tacksam över och han följde upp min båtresan med telefonsamtal under söndagen. Det är väldigt ofta man upplever det i Tanzania, att folk värnar om en och att de vill inte att man skall råka illa ut. En fantastisk känsla och en underbar inställning! Ett annat klimat!

Denna söndag morgon hade jag gjort det jag inte skulle göra! Athman ville köpa bensin för alla pengarna, 120 000 Tshs (ca 500 kr), och jag började gny. Hela resans kostnader går ju åt, skall ni inte ha några egna pengar? -Abdu har räknat fel, blev svaret. Jaha, det kan man säga tänkte jag och betalade allt. Vana besökare till Tanzania vet att man ofta, då man vill ta en taxi, boda boda eller en bajaji, så ber chauffören om pengar så att bränsle kan inhandlas först av allt och garantera en körning. Så det var ju inget konstigt med Athmans begäran, fast det var ju på en annan nivå. Två dunkar bensin och några liter olja.

Från Nyamisati åkte vi tvärs över till Kikunja, flodarmen som Nyamisati ligger vid, i sydöstlig riktning till naturliga kanaler som löpte mellan de stora flodarmarna. Vi skall korsa Simba Uanga's flodarm och komma till Suninga's flodarm. Kanalerna varierar i storlek, på bredden och djupet. Ibland blir det högre fart och vi möter två båtar med utombordare här också. Det är inte många båtar, som vi möter under dagen. Alla saknar tak och de flesta är utkarvade trädstammar i kanotstil. Det är ju söndag, vilodag möjligen, men vi kommer att se en del under dagen som fiskar med nät, men det är inte i de små kanalerna. Där är det mer slam i vattnet och de ser ut att växa igen här och där. Lövträd som inte är mangrove envisas med att fylla igen kanalen och man ser avhuggna grenar från sly som är på gång att breda ut sig. Abdu minns att det var bredare och mer öppet i vissa partier tidigare. Vår båt kör väldigt sakta i grundare vatten, som är lite ljus-

grått och propellern rör upp mörkare slam från botten. Bottenkänning sker också och Abdu får laborera med att vinkla utombordaren så att propellern lyfts högre upp i vattnet.

Strandhugget

Ett oväntat strandhugg ordnade styrmännen bakom den gröna strandväggen vid en kanal. De hade undrat om jag kunde gå i land syftandes på mina sandaler, eller var det för mina ben och balans i allmänhet? Inget fel på mina sandaler tänkte jag, men insåg när båten körde in till stranden och in i ett dike bland träden, att här handlade det om att gå ut i dyn. Det var bara till att ta av sig skorna och ta sig in i en glänta, för att se vad? En åker, ett speciellt träd, apor eller ...?

Det visar sig att här pågick för ett 10-tal år sedan en slags mineralutvinning. Det pratades om diamanter och guld. Det var förstås en illegal verksamhet med hårt arbete för fattiga afrikaner under ledning av "någon ljusare figur". Så sade styrmännen och samtidigt yttrade de att "konstigt att sådana herrar kan dyka upp och starta sådant, som vi aldrig kan få göra". Svaret är förstås pengar och mutor. En verksamhet i all dess hemlighet, som pågick "in the middle of nowhere" !

Vid det här grävandet efter mineraler, bodde arbetarna i några slags kojor, som det finns spår av. I utvinning av de värdefulla stenarna användes det pumpar som pumpade upp vattnet för vaskning av mineralerna. När platsen lämnades fylldes utgrävningen snart av vatten, som nu är en damm i vegetationen.

Ett strandhugg kräver stövlar eller barfotade fötter. Tidvattnet rullar fram och tillbaka och det blir en vanlig gyttjig barriär mellan vatten och fast mark i deltat. Här sprang det en massa småkrabbor omkring. Turligt nog hann de lätt undan. Jag var mer rädd för att sticka mig på mangroveskotten, men de var lösa, som spagetti. I deltat finns Östafrikas största mangroveskog, en hemvist för fiskyngel, räkor och allt möj-

Barfota: Mangroveträden faller sina till synes vassa frukter i dyn för att de skall få fäste och slå rot i det ständigt strömmande vattnet

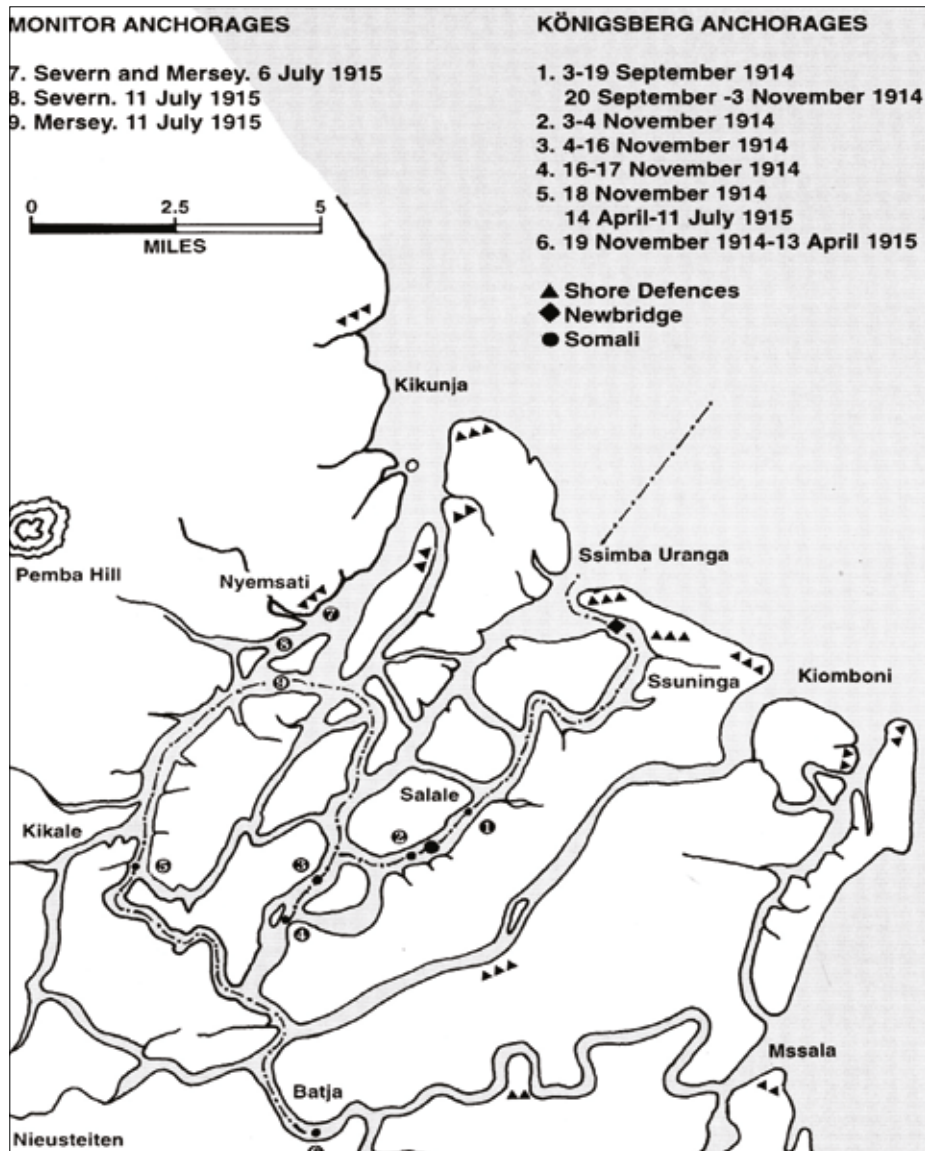
Ett tyskt 2½ hellers frimärke stämplat i Salale med tyske kejsarens representationsfartyg SMS Hohenzollern.

ligt levande. Dessutom utgör mangroven ett skydd mot havets stormar och erosion av stränder. Här finns även en liten fisk som klättrar upp på mangroverötterna., en släkting till slamkryparen i TV:s tiotusen-kronorsfrågan som ni kanske minns.

Salale

Så är vi framme i Salale vid Suningaflod-armen och där finns en brygga som vi lade till vid. Salale, by och ö, är huvudort i en samling av sju byar, s.k. Ward, i Rufiji Distrikt. Suningafloden används av de större båtarna, vilket ger Salale en betydelse inne i deltat. Här har man ingen elektricitet förutom den som solceller kan ge, vilka fanns i mindre format. Tyskarna anlade ett lokalt högkvarter här, s.k. boma; för administration och som militär stödjepunkt, under deras koloniala styre för över hundra år sedan. Vid tiden för första världskriget fanns här ett tyskt par sedan några år tillbaka. Mannen var skogsvaktare och jag förmödar var delaktig i administrationen vid den tyska boman, som ofta kunde vara en försvarsanläggning samtidigt. Även en poststation fanns med stämpel och allt.

Längre uppför floden fanns det tyska plantageägare, som stationen stod till tjänst för. Härifrån skeppades djur till Hagenbeck Zoo i Hamburg. En omlastning skedde

Kartan visar kryssaren SMS Königsbergs olika positioner i deltat när den försökte undkomma brittiska marinens flotta. Ur Königsberg: A German East Africa Raider. Mer om detta i separat ruta på sid 7.

från mindre farkoster till tyska oceangående skepp. Djuren fångades längre upp efter Rufiji i ett område som numera ingår Nyerere National Park.

Idag är den tyska boman en dispensär, men eftersom det var söndag när vi besökte den, var det stängt och tomt på platsen. Det låg två solceller på taket. Om det är källan till all elektricitet till verksamheten i dispensären låter jag vara osagt.

Vi tog oss från Nyamisati (Nyemsati) träcklandes via naturliga kanaler och flodarmar söderöver till Salale och sedan nordost över i en annan flodarm. Enorma "armar" och vattenflöden och en tuff miljö.

Kartan ovan beskriver hur kryssaren Königsberg försökte gömma sig i deltat. Det är en fantastisk historia från 1:a världskriget som pågick från september 1914 till juli 1915 i Rufiji. Det var så Rufijifloden och Salale blev intressant för mig att besöka.

Suninga, Mchinga, Simba Urangi

Suninga är den del i Rufijifloden i deltat som de stora båtarna nyttjar. De andra flodarmarna är grundare. Suningaön ligger i samma flod som Salale, men ligger närmare flodmynningen. Under 1:a världskriget var den en viktig del av mynnings försvar mot fienden. Det gällde att hålla fiendens båtar borta från att ta sig in här för att attackera Königsberg.

Suninga by ligger i en krök och såg livligare ut än Salale. Här byggs båtar och

Salale är huvudort och där finns en dispensär i boman som tidigare var de tyska kolonialisternas lokala högkvarter. En gedigen byggnad.

längs den smetiga stranden drog folk nät,. Det fanns folk på bryggan, som såg ut att vänta på en båt. Även vegetationen var annorlunda med större träd. En lockande plats. Det syntes två stora tunga block till vänster på stranden, som Abdu sade var till förtöjning av båtar och han nämnde också att det funnits några fler block som floden hade flyttat iväg. Hade dessa något med 1:a världskriget att göra?

Abdu anmärkte att Suninga hade fel position på kartskissen, som jag hade delat med mig. Byn var utsatt felaktigt på höger sida av flodarmen. Det är byn Mchinga, som ligger där. Suninga ligger lite längre in i floden i en vass krök. Det sker ibland med gamla kartor att det blir felaktigheter med namn och placeringar.

Mchinga (Inte att förväxla med samhället Mchinga, som ligger några mil norr om Lindi) är en liten by med sina palmodlingar påminnande om kustbyar söderut med palmer och sandstränder. Här är stranden lite mer dyg och husen står höjda en bit över marken. Här syns ingen brygga gå ut från stranden heller. Jag smakade på vattnet ute i floden i närheten och det smakade sött. Tidigare flodvatten var alltför brunfärgat i mitt tycke, för att kunna smaka på.

Därefter kom en ny krök i Suningafloden, som skall bära oss mot Simba Urangi flod och by, som syns längre bort. Några hundratal meter efter kröken passerar vi platsen där britterna hade placerat skeppet Newbridge tvärs över floden som blockad. Det hade skett under ständig beskjutning hela vägen från Simba Urangi från båda sidorna av floden. När det var dags sprängde britterna båten och skapade ett hinder för Königsberg att kunna komma ut den här vägen. Abdu påtalade det, efter att ha studerat kartan tidigare. Vi närmade oss Simba Urangi och jag kunde nu konstatera att vattnet smakade salt och nu skymtade oceanen framöver till höger.

Vid flodutloppet i kanten av oceanen ligger byn Simba Urangi, som har tjänat som en besökshamn för kustgående trafik. Byn är längs havsstranden och den är störst bland dagens fyra sedda byar, som

En slags fiskfälla, som med hjälp av tidvattnet kan stänga in fiskar när vattnet sjunker.

alla har slam i vattenbrynet. Det finns ett flertal palmer och en del förhöjda hus med luft mellan golv och mark; ett översvämningsskydd. Ingen brygga, men en liten vik i den södra ändan av byn där båtar lade till. Där var det dygt. En båtägare på stranden pratade med Abdu och nämnde mig (mzungu). Jag frågade Abdu, vad pratar han om? - Han är båtens ägare och han säger att du skall betala 30 000 shilling (125kr) i hyra. Men du kan betala när vi kommer fram till Nyamisati.

Om Simba Uranga finns det möjligheter att hitta fakta lättare. Ett sågverk var verksamt här tidigare skrev tyska etnologen Karl Weule, som var på väg mot Lindi i ett forskningsuppdrag år 1906. Det är ett första stopp på resan med vila över natten innan färden går vidare via Kilwa. Vid ankomsten gör han följande kommentar i sin bok. "Melankoliskt möter ett övergivet sågverk oss från höger, de ståtliga byggnaderna ligger övergivna, maskinerna rostar; Det hela är ett stämningsfullt bevis på bedrägligheten i mången kolonial verksamhet som började med lyckliga förhoppningar." Ord och inga visor! Han skriver vidare: "Vid solnedgången slutar propellern att fungera, monstret rasslar ner. Rufiji (namnet på båten) svänger till vänstra stranden. Fartyget värms upp med ved, nämligen med mangroveklabbar, som fås här i skogarna i deltat och staplas upp på denna plats för att tas över ombord. Detta sker under överinseende av en skogsvaktare, som jag tyvärr inte får träffa, eftersom han befinner sig på en annan ö längre norrut. Hans tillvaro kan förvisso vara kontemplativ, men knappast avundsvärd; mitt i den breda floden och snart täta svärmar

av myggor." Mannen från Salale är säkert den man som var kontrollant vid trädaaffärerna av mangrove som pågick i deltat, Jag tyckte det var konstigt att en skogsvaktare skulle placeras i deltat, men ekonomiskt var mangrovehandeln under tysk kontroll och strategiskt ett led i tyskarnas koloniala expansion. Det skulle kolonialiseras, produceras och betalas skatter. De begynnade plantagerna längs Rufiji stod på tur dessutom.

Slutet närmar sig

Vi rundade ön där Simba Urangi ligger och åkte in i den norra flodarmen Kikunja för att återvända till startpunkten Nyamisati. Det blev en ganska lång sväng ute till havs då det var mycket långgrunt och utlagda fiskafängen längs ön här. Nu först ser man botten vi åker över, men det är inte djupt. Det blir lite mer av vågor och högvattnet är på väg in. Kikunjafloden är bred, 800 meter, och vi kör närmare norra stranden och jag ser en ung liten grabb som ser över fångstfällor från en träkanot nära strandkanten. Båten studsar längs vågor och mot slipprig kant. Det ser farligt ut, men han verkar klara det. Dock får han ingen fångst just där. På lite längre avstånd syns två vuxna, som kämpar i vågskvalpet bland störrar och med nät. Jag är inte säker på om det är kvinnor, men det är Abdu: -Dom kvinnorna fiskar räkor där. Strandpartierna är lite blottade av dy och slam och jag förmodar att havsbotten här inte är så inbjudande.

Jag har inte nämnt något om omtalade flodhästar eller krokodiler. Jag såg inte en enda, men Abdu sade att krokodilerna fanns i flertal längs en mer sydlig flodarm, Bumba, där de ligger och laddar upp sig i solen. Samtidigt undrar jag vad skulle de andra djuren få ut av att ha en massiv vägg av mangroveskog längs stranden. Över huvud taget var det lite djurliv under vår färd, av fåglar också.

Vi var klara med vår båtfärd efter 5-6 timmars resa. Jag betalade männen extra och fick även punga ut med båthyran, så summan blev närmare 800 kr till slut. Jag var mycket nöjd med sällskapet och resan, men vet att det var inte sista gången i deltat, utan den första.

Text och foto: Åke Abrahamsson

Suningas brygga.

Rufijfloden

Rufiji är den största och längsta floden i Tanzania. Den sträcker sig cirka 60 mil inåt landet och bildas av sammanflöden av flera floder med olika namn. Rufiji mynnar ut i ett stort delta vid Indiska oceanen ca 20 mil söder om Dar es Salaam, mittemot Mafiaön.

Avrinningsområdet är det största i Tanzania, 177 240 km² vilket är hela 20% av landets yta. Stora delar utgörs av Selous Game Reserve där den norra delen sedan 2019 utgör Nyerere National Park. Den största nationalparken i Afrika.

Avrinningsområdet sträcker sig från norr mycket nära Dodoma och ytterligare ett 15-tal mil västerut, ner mot Mbeya. Njombe ligger inom avrinningsområdet och Songea några mil utanför. Från Songea går gränsen mot nordost till bara några mil söder om deltat.

I nordost finns floden Kisigo med flera bifloder som mynnar ut i Mteradammen med kraftverk som byggdes i början på åttiotalet. Huvudtillflödet till Mteradammen är Great Ruaha som avvattnar Usangu plains och rinner genom Ruaha National Park för att via Mteradammen fortsätta genom Rubehobergen till Kidatudammen med kraftverk som byggdes i början på 70-talet. I båda fallen med Svenska SWECO som byggkontrollant. Great Ruaha ansluter till Rufij 15 mil söder om Stieglers Gorge där nu Tanzanias största kraftverk byggs.

Ett annat stort tillflöde är Kilombero - Ulanga som avvattnar den bördiga Kilombero Valley. I den nordvästra delen

ligger det svenskfinsierade pappersbruket Mufindi i Makongo.

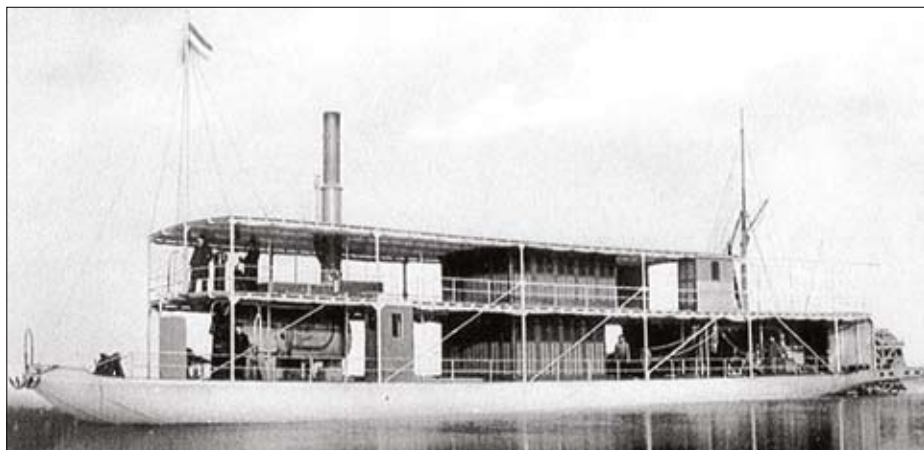
Där Ulanga ansluter till Rufiji mitt inne i Selous byter Rufiji namn till Luwegu som rinner upp i bergen nära Songea.

Rufiji är navigerbar ca 10 mil inåt land. I början på 1900-talet trafikerades Rufiji bl a till det administrativa centret Utete med hjulångare.

Rufiji Basin Development Authority bildades 1975 för reglera och samordna utvecklingen av avvattningsområdet.

Selous

Selous Game Reserve täcker en yta på 50 000 km² med ytterligare buffertzoner. Det tog supp på UNESCO:s världsarvslista 1982, på grund av dess höga biologisk mångfald och vidsträckta ostörda naturlandskap som savann och miomboskog. Området utsågs först till ett skyddat område 1896 av den tyske guvernören i Tanga nyika Hermann von Wissmann, och blev ett jaktreservat 1905. Reservatet fick sitt namn efter Frederick Selous, en berömd

Hjulångaren Ulanga ägdes av tyska Östafrikakompaniet och var baserad i Salehe kring 1900.

SMS Königsberg

Den tyska kryssaren SMS Königsberg*, var vid 1:a världskrigets utbrott i Dar es Salaam. Königsberg hann smita ut till havs trots bevakandet av tre brittiska kryssare och började sänka brittiska handelsfartyg, som berövades på kol och annat nyttigt. De brittiska fartygens besättning sattes i säkerhet samtidigt. Därefter överraskades den brittiska kryssaren Pegasus under en reparation och sänktes i Zanzibars hamn av Königsberg, som nu blev ett hett jagat byte av engelska flottan.

I september 1914 tvingades man gömma sig i Rufijideltat på grund av brist på kol. Kol var ett pussel att lösa med alla leveranser från andra tyska handelsbåtar i hemlighet. Tidigare oceanmöjligheter blev omöjliga och det tog lång tid innan Königsberg lokaliserades. Boern Pretorius, tidigare jägare och odlare vid floden, spelade en stor roll som spion och infiltratör i Rufiji för att avslöja båtens tillhåll, vilket har tonats ner i brittisk historieskrivning. Königsberg var nu hotad och måste flytta längre in i deltat. Spaningsflyg, som då var helt nytt och misstrott av brittiskt befäl, användes. Men inte förrän i juli 1915 kunde Königsberg, på sin sjätte position i deltat oskadliggöras av två brittiska grundgående monitorer.

Tyskarna monterade ner Königsbergs kanoner och transporterade dem till järnvägsverkstäderna i Dar es Salaam. Där blev de ombyggda till fältkanoner, som användes i kriget som pågick ute i landet mot den engelskledda allierade armén.

Man har tagit tillvara metall från vraket i flera omgångar och sedan mitten på 60-talet syns inte längre något av Königsberg.

Det lilla som finns kvar i dyn av Königsberg är ca 8 km sydväst om Salale i deltats södra delar.

Hämtat ur *Königsberg: A German East African Raider* av Kevin Patience, Bahrain 1997.

* Seiner Majestät Schiff

Königsberg i Dar es Salaams hamn år 1905.

Karta över Rufijis avrinningsområde

storviltsjägare och tidig naturvårdare, som dog i Beho Beho 1917 medan han kämpade mot tyskarna under första världskriget. Den skotske upptäcktsresanden och kartografen Keith Johnston hade dött i Beho Beho 1879 medan han ledde en Royal Geographical Society-expedition till Afrikas stora sjöar med Joseph Thomson.

I många år har det stora och ganska otillgängliga området härjats av tjuvjägare som tullat hårt på beståndet av elefanter och noshörning.

Större delen (30 893 km²) ingår sedan 2019 Nyerere National Park och man har lyckats begränsa tjuvjakten. <https://www.nyerenationalpark.net/>

En gränsändring 2017 för att tillåta användning av uranfyndigheter i sydväst har godkänts av UNESCO. Det kritiserades hårt av miljövännar och organisationer.

Nyerere-dammen

År 1901 ledde den tyske ingenjören Stiegler den första expeditionen till vad som nu är känt som Stiegler's Gorge (klyfta). När han mätte ravinen, anfalls och dödades av en elefant 1907. Ravinen uppkallades efter honom till hans minne. Planer för en damm utvecklades under brittiskt styre av Tanganyika, 1928–1929, ytterligare studier 1938–1940. Dessa studier inriktade sig främst bevattningsinfrastruktur med en liten damm vid Stiegler's Gorge för att minska översvämningar och skydda nedströms bevattningsinfrastruktur.

Detta förändrades på 1950-talet när Food and Agriculture Organisation (FAO) började studera Rufijiflodens infrastruktur. Detta inkluderade en mycket större dammvägg på cirka 100 meter som syftade till att förvandla dalen till en konstgjord sjö, för

att ge vatten till jordbruket. FAO:s rapport publicerades 1961 och förutsåg 200 000 hektar bevattningsjordsbruk.

Planerna vände mot vattenkraft efter Tanganyikas självständighet 1961. President Nyerere såg vattenkraftsdammar som nyckelleverantörer för sitt ambitiösa moderniseringsprogram. Planeringen för Stiegler's Gorge-projektet framskred med tre givarorganisationer. Den japanska externa handelsorganisationen stödde förstudier på 1960-talet som föreslog en 620 MW anläggning. Samtidigt engagerade Nyereres regering amerikanska Bureau of Reclamation och Tennessee Valley Authority. På 1970-talet hade det norska NORAD tagit på sig planeringen av Stiegler's Gorge och tagit fram detaljerade genomförbarhets- och konstruktionsdesigner. Man anlade även en linbana över floden som kunde ta bilar.

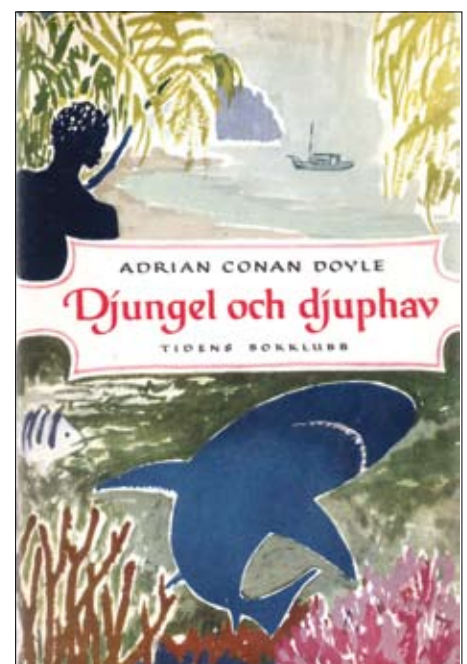
Dessa planer genomfördes dock aldrig, främst beroende på Världsbankens beslut att avslå projektfinansiering, man trodde på begränsad tillväxt i Tanzanias efterfrågan. Det fanns också miljöproblem kring projektet, kritiken från miljöorganisationer har varit hård, vilket ledde till den första miljökonsekvensbedömningen i Tanzania.

Med Kikwetes regering återupplivades planerna för dammen 2006. En rad företag uttryckte intresse för att utveckla projektet. Under Kikwetes regering, och liksom andra projekt inom energisektorn, var det meningen att dammen skulle förverkligas av den privata sektorn. Emellertid verkade Tanzanias intresse för dammen avstanna 2014. Detta förändrades när president Magufuli kom till makten 2015. År 2017 tillkännagav han att Stiegler's Gorge Dam skulle vara ett flaggskeppsutvecklingspro-

Julius Nyerere Hydropower Station eller Rufiji Hydroelectric Power Project vid Stiegler's Gorge under uppbyggnad.

sid 8 - Habari 4/2024

Den svenska utgåvan av "Heaven has Claws"

jekt för hans regering och skulle finansieras av regeringen snarare än av den privata sektorn. Arab Contractors och El Sewedy Electric, båda egyptiska företag, vann andra anbudsgången. Företagen har kritiserat för att inte ha erfarenhet av liknande och framförallt inte lika stora projekt.

Bygget av Julius Nyerere Hydropower Station eller Rufiji Hydroelectric Power Project at Stiegler's Gorge Dam, påbörjades 2019 och beräknas bli klart i år. Kraftverket har en planerad installerad effekt på 2 115 megawatt. Från och med juli 2024 har tre av de nio turbinerna tagits i drift och genererat 662 megawatt. I många år har Tanzania lidit brist på el med ständiga ransoneringar speciellt under torrtiden. Nu får man i ett slag landets elproduktion nästan fördubblad, vilket öppnar för export till grannländerna. Men infrastruktur och rutiner för export är dåligt utvecklade.

Huvuddammen i armerad betong är 130 m hög och 1 025 m lång. Förutom dammen och kraftstationen omfattar projektet en mängd infrastruktur som vägar, airstrip, kraftledningar, verkstäder, kontor, bostäder samt vatten och avlopp.

Kraftstationen och dammen ägs och drivs av Tanzania Electric Supply Company (TANESCO).

Deltat

Det stora deltat, ca 1400 km², sträcker sig inåt landet ca fem mil för att utefter kusten sträcka ut sig ca sex mil från norr till söder. En stor del är täckt av Östafrikas största mangroveskog, 550 km², och annan frodig växlighet. Rufiji delar upp sig i oräkniga större och mindre slingrande kanaler. Dessa ändras över tiden, slammar och växer igen, bryter nya vägar vid extrem vattenföring.

Allt detta gör att det är svårt och förvirrande att ta sig fram. Även utanför deltat är det svårnavigerat, först mycket långgrund och längre ut en mängd korallrev.

Författaren Conan Doyles son Adrian Malcolm Conan Doyle "Racing driver, big-game hunter and fisher, explorer, writer" levde ett äventyrligt liv med hjälp av arvet efter fadern. I början av femtiotalet hade han en motorbåt som han fiskade med i Mafiakanalen för Brittish Museums räkning. Vid ett tillfälle navigerade de fel utanför deltat och förvirrade sig in i ett område med korallrev och gick på grund men lyckades komma flott vid nästa högvatten utan större skador. Tillsammans med sin andra fru, danskfödda Anna Andersen besökte de även Songo Mara och Kilwa.

Boken om Adrian Malcolm Conan Doyles äventyr utgavs på svenska 1956 och på engelska 1952 med titeln *Heaven has claws*.

Rufijideltat enligt Google Earth.

Byn Salale på ön Salale i den centrala delen av deltat var huvudort och var även centrum för den tyska kolonialadministrationen. Ganska stora fartyg kan gå in till Salale.

På fastlandet norr om deltat ligger den lilla byn Nyamisati. Sedan byn fick allvädersväg till Dar, daglig bussförbindelse och blivit hamn för färjetrafiken till Mafia har Nyamisati alltmer tagit över från Salale.

Nästa år skall det öppnas ett tullkontor i Nyamisati som ett led i regeringens strävan att uppgradera fler hamnar i södra Tanzania.

När Ingegerd Rooth och Marita Johansson etablerade sin mångåriga unika malariaforskning i slutet på sjuttioalet fanns här 450 personer och ute på öarna i deltat ca 15000. År 2010 bodde ca 2000 personer i Nyamisati. Mer om malarieforskningen i separat artikel. I dag är deltaregionen hem för över 30 000 människor som bor, odlar och fiskar i det rika fiskevattnet.

Tyska kolonialister hade flera sisal- och bomullsplantager i anslutning till deltat och längre in utefter floden. bl a en sisalplantage på 2000 ha. Här fanns även en av de största kvarnarna i Afrika.

Mkapa Bridge över Rufiji, en av Afrikas längsta broar.

Traditionell fiskfälla placeras i floden.

Sju mil inåt landet byggde tyskarna en stor boma i det som blev centralorten Utete. Där fanns färjeförbindelse över Rufiji liksom några mil närmare kusten vid Ndundu - Ikwiriri. Här byggdes också den 970 meter långa Mkapá bridge, invigd först 2003. Under första världskriget byggde de retirierande tyska styrkorna en temporär bro över floden.

Mkapabron, efter namngiven efter dåvarande presidenten Mkapá, och permanentning av kustvägen revolutionerade förbindelsen med landet söder om Rufiji. Under regntiden var tidigare dessa delar isolerade från resten av landet. Man var beroende av några kustfartyg som gick i långsam och oregelbunden trafik mellan Dar och Mtwara nära gränsen till Mocambique

Ris, mangrove och fiske

Deltat utgör ett av Tanzania större risodlingsområden. Under odlingssäsongen flyttar delar av familjen ut till de spridda risfälten och bor i små hyddor på stolpar.

Avverkning av mangroveträd till pälår är ett mycket gammalt försörjningssätt. Långt före europernas ankomst på 1500-talet exporterades mangrovepälår (takbjälkar) till arabländerna. Småskaligt fiske sysselsätter de flesta som bor i deltat. Man använder ofta fasta fällor (bariärer) där fisken går in

under högvattnet och sedan blir kvar när tidvattnet sjunker.

Beroende på vattnets varierande salthalt fångas både sötvatten- och saltvattensfisk. Under torrtiden tränger det salta havsvattnet långt in i deltat medan det under regnperioden blir sötvatten i deltat långt ut och närmast havet bräckt vatten. Vattnets växlande salthalt och magroveskogen ger ett rikt och omväxlande fiske.

Dagaa

I somras fick jag några foton av Åke Abrahamsson som visade dagaa på torkning på stranden i Lindibukten. För mig (och många med mig) var dagaa ett slags liten sötvattens stimfisk från Tanganyikasjön och Victoriasjön. Fisken torkas hel utbredd på stranden och säljs över hela landet som populär billig mat. Det följer ofta med en del sand från stranden som gör att välbärgade (och europeer) mest använder dagaa som höns- och hundfoder.

Dagaa från havet? En koll på Wikipedia gav svar: "Silvercyprinid (*Rastrineobola argentea*) även känd som Victoriasjöns sardin. Mukene, omena, och dagaa är en art av pelagisk, sötvattenssträfnad fisk i karpfamiljen Cyprinidae från Östafrika" Inget om Tanganyikasjön och inget om dagaa från havet i Wikipedia.

Fortsatt grävande ger att Dagaa är ett handelsnamn för torkad småfisk av många olika sorter (Naturhistoriska museet har en lista på 27 arter). Dagaafiske i havet är dock en ganska ny företeelse som började först på 50-talet. Jag har tillbringat många vintrar i Mombasa och varit på många ställen på Kenyas kust och inte på något ställe märkt av något dagaafiske där. Man fiskar på nätterna med hjälp av en stark lampa, tidigare ömtålig trycksatta fotogenlampor men numera alltmer med ledlampor. Ljuset lockar upp stimmen till ytan där man lätt fångar fisken. Tyvärr är bästa fångstperioden under regntiden vilket försvårar torkning av fisken på stranden och gör att mycket blir av dålig kvalitet. Introduktion av torkställningar har inte lyckats. Dagaafiske fungerar inte i deltat där det inte finns sandstränder att torka fisken på och särskilt inte under regnperioden.

Räkodlingsprojekt

Från Rufijideltat kommer drygt 80 % av Tanzanias räkexport, som helt består av vilda räkor. År 1996 ansökte African Fishing Company, AFC, ett Dar es Salaam-baserat företag som ägs av en utländsk investerare, om att få tilldelat cirka 10 000 hektar i deltat för att bedriva industriell räkodling. Man avsåg investera 180 miljoner USD. Räkprojektet, det största i världen, var mycket kontroversiellt. I maj 1996 lämnade AFC in en miljökonsekvensbedömning (MKB) men den visade väcka ännu mer kontrovers. Som ett resultat av detta var AFC tvunget att genomföra en mer grundlig MKB, vars rapport lämnades in i april 1997. Utarbetad av ett team av experter på hög nivå inom olika discipliner och från olika institutioner, beskrev MKB-rapporten olika sociala och ekonomiska fördelar. Rapporten identifierade också flera negativa effekter av projektet.

Flera rapporter följde. Så småningom kom National Environment Management Council, NEMC, fram till att kommersiell räkodling inte bör tillåtas i Tanzania förrän regler och riktlinjer för att reglera branschen har utfärdats, och att dessa aktiviteter inte bör utföras i ekologiskt känsliga områden som mangroveskog. Flera andra ministerier stödde NEMC men trots detta godkände regering projektet i november 1997. På grund av dess förväntade negativa effekter har projektet motarbetats av majoriteten av lokalbefolkningen i Rufijiområdet. I efterdyningarna till regeringens beslut beslutade lokala samhällen i deltat att lämna in en konstitutionell överklagan till Högsta domstolen. I slutändan rann det hela ut i sanden men det fanns och finns några småskaliga räkodlingar.

Lars Asker

Dagaa till försäljning

Tidningskrönikan:

Våld och protester inför lokalvalen

Perioden augusti-oktober påverkas starkt av stigande spänningar inför lokalvalen, som kan ses som en förberedelse för parlaments- och presidentval nästa år. President Samia har därför stannat hemma medan vicepresident Mpango fått framträda i FN och premiärminister Majaliwa har fått göra ett besök på Kuba.

Det största oppositionspartiet Chadema hindras av polisen att genomföra demonstrationer, och dess ledare och sympatisörer utsätts för våld och trakasserier. Någon grupp med anknytning till regeringen verkar utföra kidnappningar och tortyr, med en död som resultat hittills.

Dessa händelser skrivs det mycket litet om i regeringsorganet Daily News, därför mer från Citizen och EastAfrican i denna krönika.

Gas till konstgödsel

Ett MoU-avtal har tecknats med ett indonesiskt företag om en fabrik för framställning av konstgödsel (urea). Fabriken skall byggas i Mtwara och projektet kostar c:a 1,3 miljarder dollar. Produktionsstart är planerad till 2029. För närvarande importeras 87% av den konstgödsel som används i landet. 1/8 Daily News

Sjöfarten till Komorerna

Tanzanias ambassad på Komorerna har anordnat en konferens för diasporan där och de lokala myndigheterna om hur man kan förbättra sjötrafiken mellan länderna. Den sköts för närvarande av 13 fartyg av varierande storlek. 6/8 Daily News

EU ger stöd till sektorreformer

EU kommer att stödja landets sektoriella reformer med 33 miljoner Euro. De berörda sektorerna är:

Den Blå Ekonomin för kustregionen och Zanzibar; *Gröna och Smarta Städer*, för Mwanza, Tanga och Pemba; *Genus*, för stöd till utsatta kvinnor och flickor och mot könsbaserat våld; *Digital*, för ekonomisk tillväxt och bättre samhällsservice; *Finans*, för förbättrade finansmarknader. 6/8 Daily News

Zanzibars filmfestival ZIFF

Zanzibars filmfestival ZIFF ägde rum 1-4 augusti. Den här gången utan större framgångar för tanzanisk film även om *Uhuru Wangu* fick Emerson Award. Bäst i Östafrika priserna gick till Somalia, Uganda och Kenya. 9/8 Citizen

Polis, Chadema anklagar varandra

Efter att Chademas firande av den internationella Ungdomsdagen i Mbeya stoppats av polisen med hänvisning till risk för upplöpp mm, haglar anklagelser och fördömanden i media. 443 personer arresterades, bland dem fanns förutom Chadema ledare även advokater och journalister. Utöver Chadema har även oppositionspartiet ACT Wazalendo protesterat, samt Tanzania Human Right Defenders. 12/8 Citizen

Sjukvården har förbättrats

Vid parlamentets genomgång av budgeten för 2024/25 redogjorde hälsominister Mwalimu för hur vården förbättrats under president Samias ledarskap. Bland annat har antalet vårdinrättningar ökat från 8549 till 9693 under perioden 2021 till 2024. Tillgången på avancerad medicinsk utrustning har ökat starkt, och antalet vanliga sjukhusplatser har stigit från 86 till 145 tu-

Zanzibars internationella filmfestival i augusti var inte framgångsrik för Tanzania.

sen. Antalet intensivvårdsplatser har stigit från 258 till 1362. Resultatet har också förbättrats: Mödradödligheten har sjunkit från 0,56% 2016 till 0,1% och barnadödlighet under fem har sjunkit till 4,3%. Dödligheten i HIV och tuberkulos sjunker stadigt. 12/8 Daily News

Inflationen stabil

Enligt statistikmyndigheten var årsinflationen 3,0% t.o.m. juli, en nedgång med 0,1%, orsakad främst av lägre priser på vissa matvaror. Bank of Tanzanias penningpolitik bidrar till inflationsnedgången, och centralbankens ränta på 6% har som mål att hålla inflationen under 5%. Det kan noteras att i Kenya och Uganda ligger inflationen på c:a 4%. 13/8 Daily News

Besök i Kuba av Majaliwa

Vid sitt besök i Kuba betonade premiärminister Majaliwa samarbete med Kuba, speciellt när det gällde undervisning, hälsa, jordbruk och turism. Han tackade speciellt för Kubas läkare som under många år förstärkt bemanningen i Tanzanias sjukhus. Kuba har sedan länge swahili-utbildning på universitetsnivå, och i november äger ett internationellt swahili-symposium rum i Havana, där Mama Samia väntas närvara. 14/8 Daily News

USA: Viktigt med yttrandefrihet

USAs ambassador Michael Battle uppmanar i ett uttalande på X regeringen och de politiska partierna att respektera rätten till möten och yttrandefriheten. Inlägget kom efter att alla som arresterats i Mbeya hade släppts. 14/8 Citizen

Ungdomar i polistransport från mötet i Mbeya på den Internationella Ungdomsdagen

Chademas ordförande Mbowe kräver att fängslade släpps, och att mord och försvinnanden utreds.

De flesta nöjda med utvecklingen

Enligt opinionsinstitutet Twaweza tycker 69% av tanzanierna att deras land utvecklas i rätt riktning. Detta står i kontrast mot känslan i Uganda och Kenya, där de flesta tycker att utvecklingen går åt fel håll. Tanzanier är stolta över landets fredlighet (70% mot 56% för Uganda och 26% för Kenya) som är en bra grund för affärsverksamhet och utvecklingsmöjligheter.

Olika teorier finns om orsakerna till skillnaden mellan länderna. En teori är att tanzanierna vant sig vid och accepterat landets problem. En annan att tanzanierna är mindre informerade än sina grannar, vilket också ger möjlighet till mindre kritik.

Men i FNs World Happiness Report 2017 hamnade Tanzania i botten, på plats 153 av 155. 16/4 Citizen

Ännu en Boeing 787-8 Dreamliner

När Air Tanzania tar emot ännu en Boeing Dreamliner har man två och kan utöka sina internationella rutter. För närvarande flyger man till 14 destinationer lokalt, samt till Uganda, Kenya, Burundi, Komoreerna,

Faustine Ndugulile har utsetts till WHOs Afrika-chef.

Congo, Zambia, Zimbabwe, Indien, Kina och Dubai. 18/8 Citizen

Privatiserad hamn spar pengar

Sedan DP World tagit över containerhanteringen i Dar es Salaams hamn har effektiviteten ökat, och man kan nu matcha Mombasa. Väntetiden för skepp har reducerats från 28 till 10 dagar. Krananvändningen har optimerats, så att containerfartygen dockar endast 1-3 dagar. En fördröjningsavgift på 1000 dollar per container har därför tagits bort, vilket innebär en avsevärd besparing för staten för de 1,2 miljoner containrar som hanteras årligen. 21/8 Citizen

Gasanläggning byggs i Dar

En anläggning för komprimerad gas (CNG) byggs i Dar och skall vara klar i december. Där kommer gascontainers att kunna fyllas för vidare distribution till mindre anläggningar i landet, där man kan fylla och distribuera gastuber. En ökad användning av gas ingår i landets strategi för "ren energi" och minskad klimatpåverkan. 22/8 Daily News

Utredning om försvinnanden krävs

Chademas ordförande Mbowe kräver en utredning om de försvinnanden och bortföranden som inträffat under senare tid. Enligt Mbowe har över 200 personer drabbats, många av dem tillhörande Chademas ledarskikt. Partiets anser att en specialgrupp

Anna Henga, chef för LHRC, vill att Tanzania ratificerar FNs konvention mot Enforced Disappearances.

inom polisen, som ursprungligen satts upp för att bekämpa väpnade rån, ligger bakom. Gruppen verkar utanför det vanliga rättsväsendet. Mbowe uppmanade president Samia att tillsätta en extern kommission för att utreda händelserna och straffa dem som ligger bakom. 23/8 Citizen

Ndugulile WHOs Afrika-chef

Faustine Ndugulile, tidigare biträdande hälsominister och parlamentsledamot, har blivit vald till Afrika-chef för WHO. Han valdes vid årsmötet i Brazzaville med 25 av 46 röster, mot kandidater från Niger, Rwanda och Senegal. 28/8 Citizen

Anklagelser mellan polis och Chadema

Polisen hävdar att Chadema planerat protester som inkluderat stormande av polisstationer, och har hindrat Chadema att genomföra dessa. Chadema förnekar dessa planer, och kräver att de tre ungdomsledare som arresterats skall släppas eller ställas inför domstol. Domstolen säger sig inte ha några uppgifter om att personerna finns hos polisen. 30/8 Citizen

Konvention mot bortföranden behövs

Anna Henga, chef för Legal and Human Rights Centre LHRC, har uppmanat Tanzania att ratificera den internationella konventionen från 1994 mot bortförande av personer med våld. Uttalandet gjordes i samband med firandet av International Day of Victims of Enforced Disappearances. En ratificering skulle stärka skyddet av individen och demonstrera landets engagemang för mänskliga rättigheter enligt LHRC. 30/8 Citizen

Klubben Azam i avtal med AIK

Azam och AIK har avtalat om samarbete som bland annat inkluderar spelarutveckling och träning. Det innebär också att eventuell rekrytering av spelare snabbas på. Azam är inte en av de mer framgångsrika tanzaniska klubbarna. 6/9 Daily News

Åtgärder mot apkoppor/Mpox

Tanzania har vidtagit åtgärder för att förhindra spridning av apkoppor (Mpox).

Fotbollsklubbarn AIK och Azam har slutit ett samarbetsavtal.

President Samia upprörd över mordet på Muhamed Kibao.

Bland åtgärderna finns screening av resenärer vid gränserna och utbildning av sjukhuspersonal och allmänhet om vilka symptomtomten är. 6/9 *Daily News*

Mord på oppositionsledare fördöms

President Samia har uttryckt sin djupa sorg över mordet på Muhamed Kibao, en av Chademas ledare. Hon har beordrat en detaljerad utredning om vad som hänt. Samtidigt betonade hon det inte finns utrymme för ondskefulla handlingar i hennes regering. CCM har också framfört kondoleanser till Chadema.

Chademas ordförande Mbowe meddelade att Kibao hade blivit brutalt slagen samt fått syra hällt över sig. Innan han blev dödad hade han blivit bortförd av okända män från en buss mellan Dar och Tanga. 9/9 *Daily News*

HD avvisar Kabenderas stämning

Journalisten Erick Kabendera, som satt fängslad från augusti 2019 till februari 2020, har stämt Vodacom för att de i realtid levererat mobildata till regeringen och därmed möjliggjort hans kidnappning/arrest. Men domstolen avvisade kravet då stämningen hade inkommit för sent, eventuellt brott var preskriberat. Journalisten anklagades för skattebrott men det ansågs allmänt att gripandet berodde på hans arbete som grävande journalist. 10/9 *Citizen*

Fiskefångster upp efter fiskestopp

På grund av överfiske i Lake Tanganyika införde regeringarna i Tanzania, Burundi och Congo ett tre månaders fiskeförbud i maj. Nu när fiskestoppet hävts har fiske återhämtat sig och fångsterna är åter goda. Priset på ett kilo dagaa som steg till 70 000 Tsh/kg under stoppet har nu sjunkit till c:a 20 000 Tsh. 12/9 *Daily News*

Uppmaning till samling mot brott

Vid firandet av 60-årsjubileet av landets poliskår uppmanade president Samia hela samhället och de religiösa ledarna att bekämpa brott och dödande. Hon nämnde speciellt brott mot albinos och våld inom familjer. (Däremot nämnde hon inte brott som oppositionsföreträdare utsatts för /red) 18/9 *Daily News*

Erick Kabenderas stämning av Vodacom avvisades av domstol.

Utbyggnad av hamn vid Mbamba Bay

Regeringen satsar 81 miljarder Tsh på en utbyggnad av hamnen vid Mbamba Bay vid Lake Nyasa/Malawi. Syftet är att underlätta transporter till Malawi och Zambia. Även hamnarna i Bukoba och Mwanza vid Lake Victoria är under utbyggnad. 19/9 *Daily News*

Ackrediteringsorgan för journalister

Informationsminister Jerry Silaa har utsett medlemmar till ett ackrediteringsorgan för journalister, i enlighet med Media Service Act från 2016. 19/9 *Daily News*

Fortsatt kritik mot bortföranden

Ambassadör Michael Battle säger att USA fortsätter sina påtryckningar för demokratiska principer som man anser är en del av partnerskapet med Tanzania. Uttalandet kom efter att president Samia kritiserat ambassaden för att leda västs kritik mot bortföranden och trakasserier som präglar upptakten till de lokala valen. USA, EU, Storbritannien, Canada och Norge begärde i ett gemensamt uttalande en genomgripande undersökning av vilka som låg bakom våldet. Samia påpekade att landets rättsliga myndigheter ansvarar för undersökningen av brotten, och att USA minsann själva inte är immuna mot våld och mordförsök under valkampanjer. 20/9 *EastAfrican*

USAs ambassadör Michael Battle fortsätter trycka på för demokratiska principer.

Antalet svarta noshörningar ökar

Antalet svarta noshörningar i Tanzania har stigit från 162 2015 till 263 år 2024. Tillkännagivandet kom under World Rhino Day den 22 september. På 1960-talet hade landet 10 000 noshörningar, som decimerades under 1980- och 1990-talet pga tjuvjakt. Sedan dess har viltvårdande åtgärder förbättrat situationen, men den svarta noshörningen är fortfarande hotad i Afrika. 23/9 *Daily News*

FNs Summit of the Future

Vid FNs Generalförsamling nr 79 företrädde Tanzania av vicepresident Mpango. I sitt anförande tog han bland annat upp åtgärder mot klimatförändringarna, med Tanzanias strategi för *Clean Cooking Energy* som exempel. I samtal med Guterres sade han att de kommande valen skulle genomföras demokratiskt. Guterres berömde Tanzania för dess stöd till flyktingar och till Afrikas frihetskamp. 23/9 *Daily News*

Chademas demonstration stoppas

De massiva protester som Chadema planerat mot kidnappningar och försvinnanden som ägt rum på senare tid, kunde inte genomföras. Polisen arresterade nämligen ett stort antal av Chademas ledare (inkl. Freeman Mbowe och Tundu Lissu) dagen

Vicepresident Mpango skakar hand med FNs generalsekreterare Guterres vid FNs generalförsamling Summit for the Future.

Tundu Lissu planerar att stämma Tigo.

innan, efter att först ha varnat partiet att demonstrationen var olaglig. Dagen efter släpptes ledarna mot borgen. Enligt Chadema arresterades mer än 50 medlemmar. 24/9 Citizen

Tigo inblandad i Lissu-attentat

I en rättsprocess i London med en tidigare anställd hos telekombolaget Millicom/Tigo har framkommit att Tigo levererat mobildata för Chademas Tundu Lissu i realtid till Tanzanias regering i samband med attentatet 2017. Lissu överlevde trots att han träffades av många skott, och är efter flera års vård i Europa tillbaka i Tanzania. Han planerar att stämma Tigo. 24/9 Citizen

DRC Congo viktigare för exporten

DRC Congo har gått om Kenya och Uganda när det gäller Tanzanias export under förra budgetåret. Då blev utfallet 4,4% för DRC, medan Kenya och Uganda stod för 4,1% var. Största exporten gick till Sydafrika med 14,8% av totalen. 29/9 Citizen

Ny biografi om Sokoine

En ny biografi om Premiärminister Sokoine har publicerats av Uongozi Institute i Dar. President Samia var med vid boksläppet. Sokoine var premiärminister 1977-1980 och dog i en trafikolycka 1984. (Nyerere sägs ha planerat att Sokoine skulle bli hans efterträdare./ red) 30/9 Citizen

Vattenbrist i Dar trots åtgärder

I Dar es Salaam har man fortfarande ofta brist på vatten, trots att premiärminister Majaliwa 2022 beslutat att 197 borrhål skulle förbättras för att klara perioder då floden Ruvu inte hade tillräckligt med vatten. 30/9 Citizen

Samia: Jag har aldrig dödat någon

President Samia förnekade att hon någonsin dödat någon, i samband med ett tal inför CCMs kvinnoparti i Songea. Uttalet kommer efter Chadema gjort gällande att kidnappningar och avrättningar genomförts av en specialgrupp inom polisen. 30/9 Citizen

BoT: Turismen och exporten ökar

Enligt Bank of Tanzania har turism- och exporterna stigit med 22% årsvis t.o.m.

sid 14 - Habari 4/2024

juli 2024. Detta stärkte servicesektorn där inkomsterna steg från 5,5 till 6,7 miljarder dollar. Exporten totalt steg från 13 miljarder \$ till 14,7 miljarder \$. Gullexporten drog in 3,1 miljarder \$. 2/10 Daily News

Nätupplagan av Citizen stoppas

Tidningen Citizens och swahiliversionen Mwananchis nätupplagor stoppas i 30 dagar av Tanzanias mediakontrollorgan TCRA. (Orsak är några videor som verkar koppla ihop Mama Samia med de kidnappningar och försvinnanden som drabbat oppositionen/ red) 3/10 Citizen

Centralbanksräntan oförändrad

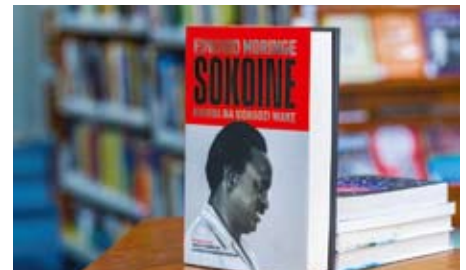
BoT behåller sin låneränta oförändrad vid 6% för oktober-december. Målet med penningpolitiken är att inflationen skall hålla sig under 5%, men t.o.m. augusti ligger inflationen på 3,1%. Ett skäl till att man är försiktig med att sänka räntan är den brist på utländsk valuta som man f.n. lider av. 4/10 Daily News

Kigongo-Busisi Bridge klar

Östafrikas längsta bro över Mwanza-bukten är klar. Magufuli startade projektet och bron har döpts om *J P Magufuli Bridge*. Den 3 km långa bron förkortar restiden mellan Kigongo och Busisi från 30 minuter till 4 minuter. Bron byggs av kinesisiska bolag och ingår i SGR projektet för järnvägen. Bron väntas bli klar för trafik i december. 8/10 Independent (Kampala)

Bra priser för cashew-odlare

Vid årets första auktion av cashewnötter hamnade priset på c:a 4100 Tsh/kg, förra året pendlade det mellan 1500 och 2200 Tsh/kg.. Tanzania, Mocambique och Guinea Bissau har börjat samarbeta vid prissättningen av cashew. 13/10 Daily News

Handelsbalansen förbättras

Enligt Bank of Tanzania har handelsbalansen förbättrats med stigande exportinkomster och minskade importkostnader. Fram till augusti har det årliga underskottet minskat från 3,8 miljarder till 2,6 miljarder dollar. 17/10 Daily News

Ännu en Chadema-ledare bortförd

Informationssekreteraren i Chademas kvinnoförbund Aisha Machano har blivit bortförd och torterad från samhället Kibiti söder om Dar es Salaam. Hon hittades i skogen illa medtagen och fördes till sjukhus. 21/10 EastAfrican

Domstol avvisar ändring för lokalval

Högsta domstolen i Dar har avvisat en begäran att lokalvalen skall organiseras av INEC (Independent Electoral Commission) i stället för av ministeriet för regional och lokal administration TAMISEMI, som hittills varit ansvarigt. Parlamentet beslutade om detta i februari, men domstolen anser att ytterligare en lag som reglerar INECs arbete måste antas innan ändringen kan genomföras.

Oppositionen har ifrågasatt varför det tar så lång tid att lägga fram den efterfrågade lagen, samtidigt som man ifrågasatt TAMISEMIs registrering av röstberättigade. Inför valen den 27 november anges antalet till drygt 31 miljoner av befolkningen på 61 miljoner. 28/10 EastAfrican

Gado menar att Mama Samia lärt sig av sina företrädare hur man vinner val.

Ett unikt projekt i Rufijiflodens delta:

Malariaforskningen i Nyamisati

Tack vare ett enastående engagemang av läkaren Ingegerd Rooth och sjuksköterskan Marita Johansson är Nyamisati en unik plats för malariaforskningen i Afrika. Genom upprepade mätningar sedan 1985 har vi möjlighet att studera malariasituationen i samma by över flera decennier och bättre förstå sjukligheten och immuniteten i befolkningen över tid.

Nyamisati är en fiskeby som ligger i Rufijiflodens delta, sex kilometer från mynningen till Indiska Oceanen. Byn är omgiven av träskmark och mangrove och har idag ca 2000 invånare. Den huvudsakliga sysselsättningen är fiske och risodling.

Färjan till ön Maffia utgår från Nyamisati, och från den nybyggda hamnen går dagliga färjeturer. Även bussarna går numera dagligen till den stora vägen till Dar es Salaam, men byn har genom åren varit mer svåråtkomlig.

Fram till 1980-talet fanns det ingen sjukvård i Nyamisati. De svårast sjuka togs till Mchukwi, fem mil in i landet. På missionssjukhuset i Mchukwi arbetade då Ingegerd Rooth som kirurg, och Marita Johansson som narkossköterska, och de tog emot de svårt sjuka. Barn med malaria kom ofta mycket sent i förloppet, och de var övertygade att om de kunde nå ut med behandling tidigare så skulle de kunna hjälpa flera. Samtidigt blev de kontaktade av åldermännen från Nyamisati som bad dem att komma ut till byn och hjälpa till med den svåra situationen.

Flytt till Nyamisati

Kallade och övertygade om att de kunde göra nytta tackade de ja till inbjudan. Under 1984 flyttade Marita till Nyamisati och började, med hjälp av byborna och ett eget team, bygga en hälsostation. Efter ett halvår hade Ingegerd fått en ersättare på sjukhuset och kunde flytta efter.

Kort tid efter att ha arbetat i byn blev det tydligt att malaria var det absolut största hälsoproblemet som de behövde förstå bättre. Med stöd av Anders Björkman vid Karolinska Institutet satte de upp ett forskningsprojekt om malaria. Projektet avsåg att kartlägga malariasituationen och hur sjukligheten kunde begränsas. Byborna var mycket engagerade och i stort sett alla barn och vuxna deltog i forskningen. I upprepade blodprovstagningar undersöktes förekomsten av bärarskap av malariaparasiter, och genom att komma till hälsostation vid feber så kunde malaria diagnostiseras och behandlas.

Upprepade blodprov, snabba diagnoser och myggnät har förbättrat hälsoläget.

Myggnät delades ut till gravida och små barn. För att nå ut till alla, åkte teamet ut till öarna i floddeltat där många bybor har sina odlingar ("shambas") där fram för allt kvinnor och små barn vistas ibland flera månader per år.

Homa vipindi

Genom att bo och verka i byn kunde de noggrant följa hälsosituationen under flera år. Ingegerd disputerade vid Karolinska Institutet 1992 med avhandlingen "Malaria morbidity and control in a Tanzanian village". I sin avhandling beskrev hon sjuklighet och anemi vid malaria, och att homa vipindi (feber som kommer och går) var tecken på malaria. Hon kunde bland annat följa vad som hände i samband med olika utbrott och visade att förekomsten av malariaparasiter i blodet gick ned vid mässling men inte vid influensa och kikhosta.

Arbetet med sjukvården och forskningen fortsatte därefter, och Ingegerd och Marita bodde i byn till år 2000. Under 1990-talet var de tidiga med att erbjuda HIV testning och teamet gjorde stora utbildningsinsatser som begränsade spridningen. Med hjälp av bidrag och donationer byggde de en vårdcentral och mödravårdscentral med förlossningsrum som senare kunde drivas av hälsomyndigheten. Därutöver byggde de en skola och en förskola, och byborna

Ingegerd Rooth o Marita Johansson

är oerhört tacksamma för alla insatser Ingegerd och Marita gjort för byn.

MUHAS

Genom detta långvariga arbete och det stora förtroendet från byborna, lades grunden till den forskning som vi bedriver sedan många år tillsammans med forskare från Muhimbili University Health and Allied Sciences (MUHAS). Vi har även glädjen att få fortsätta arbeta med Ingegerd och Maritas forskningsteam Lea Mhoja, Faraja Kalaje och Holo Jesaja som känner byborna väl.

Med molekylärbiologiska metoder har vi (redan som del av undertecknads egna avhandling) kunnat studera förekomsten av olika stammar av den allvarligaste arten *Plasmodium falciparum* och visat hur bärarskapet av flera olika stammar över tid påverkar immuniteten mot att bli sjuk i malaria. Som del av våra immunologiska studier analyserar vi olika antikropsvar och jämför immunsvar över tid och med

Ingegerds och Maritas hus vid stranden

olika malariatransmission. Vi studerar även parasitgenetiken över tid med fokus på antigen som är potentiella delar i ett framtida multikomponentvaccin mot malaria.

Arbetet fortsätter

Vi har fortsatt att följa malariasituationen i upprepade mätningar, den senaste i våras. Vi ser vi att bärarskapet av malariaparasiter i befolkning har sjunkit från att i stort sett alla var infekterade till nu endast ca 10%. Nedgången har varit gradvis men sedan 2018-2019 ligger prevalensen kvar på låga nivåer men har inte eliminerats helt. Vi tror att förutom utdelning av myggnät vid flera tillfällen, hade den tidigare närvaron av ett medicinskt team som snabbt diagnostiserade och behandlade malaria under många år en betydande roll. Intressant är att man sett minskning i parasitprevalens även i andra delar av landet. Trots detta är Tanzania ett av de åtta länder med mest malaria i världen.

En oro när malariatransmissionen minskar är att barn och vuxna ska bli mer allvarlig sjuka då de inte byggt upp immunitet genom upprepade infektioner. Vi har ännu inte sett tecken på detta i Nyamisati men behöver följa situationen noggrant och helst bygga upp en monitorering av alla feberepisoder såsom tidigare.

Utvecklingsforskning hotad

Det är en stor ära att få leda malariaforskningen i Nyamisati vidare. Forskningen är en del av 10 doktorsavhandlingar (varav tre pågående) av både afrikanska och svenska doktorander. Den har till stor del finansierats av Vetenskapsrådets utlysning för Utvecklingsforskning. Denna möjlighet togs tyvärr bort förra året och vi behöver finna nya sätt att finansiera vår forskning i Tanzania. Om vi kan säkra finansieringen, önskar vi tillsammans med våra medarbetare vid MUHAS bygga upp en ny forskningsstation i byn för att fortsätta forskningen och stärka utbildning i byn.

Resistens och klimatförändringar

Malaria fortsätter att vara ett stort hälsoproblem i Afrika, trots positiva trender såsom i Nyamisati, finns en stor oro för den nu snabba spridningen av läkemedelsresistens mot artemisinin som är basen i dagens malariabehandling. Dessutom sprids resistens mot myggmedel och även nya myggarter. Klimatförändringarna ändrar även förutsättningarna för spridning av malaria. I Rufijifloden delta syns nu att vegetationen och landområden förändrats. Hur dessa förändringar kommer att påverka malariasituationen hoppas vi även kunna studera vidare som del av vår forskning i Nyamisati.

Anna Färnert

Ingegerd Rooth och Marita Johansson har hjälpt till, numera boende i Helsingborg.

Foton: Ingegerd Rooth, Anna Färnert och malariaprojektet.

Anna Färnert är professor i infektionsmedicin vid KI samt infektionsläkare på Karolinska Universitetssjukhuset.

Email: anna.farnert@ki.se

Motorbåten Neema (Nådegåva) byggd i Karlskrona med drag av Blekingesnipa underlättade arbetet på öarna i deltat.

Skolbarn som fått myggnät.

Doktorand Mutemi föreläser

Om Ingegerd Rooths liv: *Nära himlen i det gröna helvetet*

I boken *Nära himlen i det gröna helvetet* berättar Ingegerd Rooth om sitt liv som läkarmissionär och malarieforskare. Halva boken handlar om tiden i östra Kongo och den andra om åren på Mchukwisjukhuset norr om Rufjideltat men framförallt om den stora forskningsinsats och bekämpning av malaria sedan hon och sjuksystemen Marita Johansson, på begäran av bynne-vånarna, i mitten på åttitalet flyttade till Nyamisati vid Rufjifloden.

Arbetet i den nästan uteslutande muslimska omgivningen var ofta tungt, många barn dog i malaria, ofta för att de kom under behandling för sent. Samtidigt hade de stort stöd av befolkningen som uppskattade deras mångåriga engagemang och såg hur allt fler barn kunde räddas.

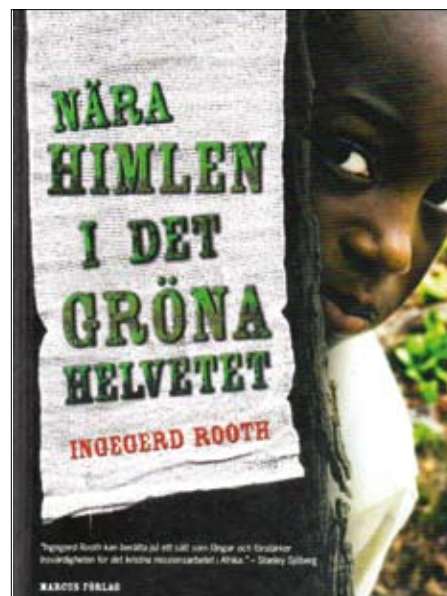
Ingegerd Rooth mäter blodvärdet

Boken är skriven på ett rättframt sätt, ofta med lite brittiskfärgad humor och i det närmaste helt utan frikyrkospråk.

”Det händer att elefanter dödar människor, oftast genom att stampa på offret. Då är det inte aktuellt med sjukhus”

Här ett smakprov på hur de blev specialister på flodhästbett:

”Flodhästar fanns det också gott om. De är inga rovdjur men är ändå de djur som dödar flest människor i Tanzania. Kommer man innanför deras revir, går de till anfall med sina stora betar. Jag tänker på tonåringen som gick ute i deltat och drog nät tillsammans med sin bror. Han råkade komma innanför ett revir. Flodhästen högg honom tvärs över bröstkorgen och mosade sönder hans överarm. När han kom till vårt sjukhus såg vi att den ena lungan var perforerad. Det var det mest akuta, så vi lade snabbt dränering för att hindra lungan från att kollapsa helt. Men just den dagen var vi tvungna att resa bort och hade ingen att överlämna vår patient till. Så vi tog honom med till det stora universitetssjukhuset i stan, som ligger 16 mil bort. De första veckorna fick vi hälsningar via radion till sjukhuset i Mchukwi. Men sedan hörde vi ingenting förrän efter ett helt år. Då träffade Marita hans pappa i grannbyn. — Min pojke är inte bra, berättade han. Han måste få komma till Mchukwi. — Men han är ju på det största sjukhuset. Vi kan inte göra så mycket som de. — Jag vill i alla fall att han får komma till er. Pappan kom med

sin pojke. På överarmen fanns ett sår som inte läkt på ett helt år. Han hade säkert inte sett någon doktor på många månader utan bara fått omläggning av någon sjukvårdare på en uteklinik. Jag ställde honom bakom vår ”kula”, den enda röntgenutrustning vi hade då. Den hade stått i Pajala i flera decennier innan den skänktes till missionen. Inne i pojken överarm fanns sju små, lösa benbitar. Vi sövde honom och plockade ut benbitarna. På tre veckor var han frisk. Men ryktet gick: På Mchukwi kan de bota flodhästbett bättre än någon annanstans.

Lars Asker

Nära himlen i det gröna helvetet.
Ingegerd Rooth, Marcus förlag 2007.

Ingegerd Rooth framför projektets landrover.

500 mil och en månad i Tanzania

Stefan Holmström var missionär i Iringa på 80-talet och har sedan dess besökt Tanzania många gånger som stöd för utbildningsprogrammet TEE. I våras gjorde han en landsomfattande uppföljningsresa.

Inte hade jag räknat på kilometrarna innan, men visst skulle det bli några hundra mil i EFS Landcruiser den här gången. Tanken var att vi skulle åka från Dar Es Salaam till Mtwara i sydöst, via Songea i sydväst till Iringa på södra höglandet. Och så en tur upp till Makete i Kipengerebergen (Livingstonebergen), ner mot Tukuyu nära Malawisjön och upp till Sumbawanga nära Tanganyikasjöns sydspets. Och ”hem” till Iringa. Så ändrades planen i sista stund när vi fick en inbjudan till att leda ett seminarium i Mwanza vid Viktoriasjön som förlängning av grundplanen. Då blev det drygt 500 mil, från 20 april till 20 maj.

Vad skulle nu detta tjäna till? Det var ingen turistresa även om vi fick se stora delar av landet genom bilfönstren, ibland områden som ingen av oss sett tidigare. Jo, jag fick ta ett dopp i Tanganyikasjön för första gången! Vilken pool! Men det var en arbetsresa, fast med mer nöje och tillfredsställelse än en turistedo! Tanzania och det inomkyrkliga TEE-programmet (se faktaruta) har blivit en del av mitt liv sedan vi åkte ut för att arbeta med ELCT (Evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania) 1983. Då fick jag som ”distriktsmissionär” i Iringa ansvar för att utbilda ideella ledare och predikanter i Iringadistriktet, numera Iringa stift. Jag upptäckte TEE (Theological Education by Extension) som ett redskap för detta, och på den vägen är det.

Ett stark team

Nu åkte jag tillsammans med avgående och tillträdande koordinators för TEE-stiftssamarbetet i ELCT:s södra stift för att besöka 14 stift och deras TEE-utbildning. Vallence Chaula, Elia Konga, Burton Wi-

kedzi, alla präster, samt Noel Ilomo, administratör och ekonom för programmet.

Detta team har blivit mina vänner, Chaula och Wikedzi sedan 1980-talet. Vallence är den urstarke bonden som blev ”TEE-vulkanen” som outtröttligt arbetat för att utveckla både sina åkrar och TEE-programmet. Han har grävt och hackat en 800 meter lång kanal för att leda vatten från Little Ruaha till sin mark, delvis genom stenhällar. Han har tackat nej till erbjudande att flytta till USA och tjäna grova pengar.

Wikedzi började som bilmekaniker på stiftet, blev chaufför och hjälpte mig tidigt på mina veckoslutsutflykter ut i byarna för att förkunna evangeliet om Jesus Kristus och visa film baserad på Lukasevangeliet. Sen har han fortsatt med liknande uppgifter. Hur många gånger han har visat Jesusfilmen, men också filmer om HIV och andra samhällsfrågor på Södra höglandet och sedemera också runt hela Tanzania har han ingen fullständig statistik på, men det är tusentals. Och många ”sommarnätter” har han svept om sig rocken i Södra höglandets kalla vindar som skickar kylan ända in i mörket när den sveper mellan höjderna.

Jag klev på i Dar Es Salaam efter en intressant helg. Jag fick glädjen att träffa Alex Malasusa, stifts- och ärkebiskop (ungefär) för ELCT, för en del överläggningar, bland annat kring TEE.

Wazo Hill församlingen och TV

På lördagkvällen berättade han att han på söndagen skulle besöka Wazo Hill-församlingen nära cementfabriken i norra förorterna. Ett diakonihus skulle invigas under pompa och ståt. I städer och centralorter

byggs jättekyrkor på många håll. Han frågade om jag ville predika i gudstjänsten. Det lät ju spännande så jag tackade utan längre betänketid ja och såg framför mig en kort natt fylld av förberedelse. Swahilin skulle nog funka. Men sen visade det sig att det var TV-utsändning över den Tanzaniatäckande kanalen Upendo TV, som kuststiftet driver. Lite pirrigt kändes det nog, men jag fick lita till Guds nåd och min relativt stora vana. Fördelen blev ju att inte så få hade sett mig på TV där vi sen drog fram.

Översvämningar

Jag hade köpt med mig ett par regnboots för det regnade kopiöst i Tanzania veckorna innan resan och jag förväntade mig att få vada fram i Dar. Men jag behövde inte använda dem! (Chaula fick dem sedan). Regnet upphörde ungefär två dagar innan vi kom till många platser, inklusive Livingstonebergen där leran kan nå upp till sidorutorna när det är som värst. Men på resan ner till Mozambiquegränsen och Tandahimba, väster om Mtwara, såg vi översvämningarna och förödelsen. Stora arealer med ris och banan låg under vatten, särskilt i Rufijideltat. Det blir ett tufft år för många.

Men å andra sidan, eller snarare på andra sidan av Tanzania, i områdena vid gränsen mot Zambia, så var det tvärt om så, att det rikliga regnet hade gett rekordskördar. Mognande majs vajade tvåmeterhög på kilometerstora fält. Mina reskamrater menade att det kommer att bli Zambias räddning detta år, för där har i stället torkan varit besvärlig. Det är ju märkvärdigt hur människor i de här länderna på något sätt klarar de svåra åren. Tålmodet, jämnmodet och framtidsförhoppningarna upphör inte att förundra mig.

TEE-seminarium

I Tandahimba deltog vi i ett seminarium eller läger för ca 50 TEE-elever.

De kom från hela Mtwararegionen och satsade rejält av eget och ibland sin för-

TEE-teamet: Burton Wikedzi, Elia Konga, Stefan Holmström, biskopen i södra stiftet George Mark Fihawango, rektor för bibelseminaret i Kidugala Mecka Mung'ong'o.

Maten på TEE-seminariet.

Gudstjänst i Wazo Hill lutherska kyrka Dar. Insamling till det nya diakonihuset pågår. Gåvor alltifrån en miljon shilling till en get bärs eller dras fram...

samlings resurser för att kunna vara med. Vi bidrog med undervisning i ämnen alltifrån bibelförklaring och troslära till ekonomi och självförsörjning, men också med rådgivning och förbön. Och så åt vi ris, bönor och ibland en köttbit – och färsk ananas.

Sång och handklappning

Och sjöng. Vilken glädje våra medkristna har i sången. Alltifrån översatta tyska och engelska hymner i psalmboken Tumwabu-du Mungu Wetu, till dans, handklappning i tack- och lovsånger, skrivna och trade-rade kors och tvärs i landet. Jag tycker den blandningen är härlig. Körsång i karioke-stil har jag svårare för, för keyboarden dödar det afrikanska flödet med åtta akapel-lastämmor, levande rytmer och nyskapan-de text medan man sjunger. Vi har också tyska och engelska hymner i vår psalmbok, så det är inte upprörande utan ett tecken på den kristna kyrkans universella karaktär. Keyboardriekdomen, gynnad av ertillgång och internetintryck, smälter förhoppnings-vis också ihop med den afrikanska själen, men en del kulturpåverkan är definitivt inte av godo, tycker jag.

Det nya sydöstra stiftet

I Tandahimba kunde vi göra den första utvärderingen av fjorton TEE-program, i Sydöstra stift som är ett ungt och med ELCT-mått svagt stift. Vi gladdde oss åt en hängiven stiftskoordinator och en lite mer stabil utveckling sedan det senast besöket. I sydöst är det religiösa landskapet förstas dominerat av islam, men kyrkornas när-varo ökar vartefter. En del har med den förda politiken och ekonomiska incitament att göra. Relativt många av de som flyttar in kommer från områden där kyrkan har en stark ställning. Men vi ser tecken på att de inflyttade kristna från t.ex. Södra hög-landet vartefter ökas på med fler inhem-ska troende. För en kyrka som vill vara tillgänglig för alla är det ett hälsotecken, samtidigt som man får jobba för att und-vika motsättningar och ojämlikhet, då de

som flyttat in och utgör den första grup-pen i församlingen ofta har det bättre ställt ekonomiskt.

Intensiva samtal i bilen

Vi förde intensiva samtal under de många timmarna i EFS-bilen! TEE-pedagogiken bygger på lärande samtal och diskussioner. Så samtalen blir intensiva mellan oss som är skolade i den pedagogiken, som är mer av en folkhögskolepedagogik och markant avviker från den traditionella ka-tederundervisningen. En ej TEE-skolad domprost som åkte med ett stycke genom Katavi nationalpark verkade lite chockad över hur vi pucklade på varann! Vi pra-tade om allt mellan himmel och jord. Om kyrkans situation och utveckling förstås, och relationen mellan kyrkan och islam, men lika gärna om aspekter på den ekono-miska och demokratiska utvecklingen. Det var intressant att höra jämförelserna mellan förre presidenten Magufuli och nuvarande Mama Samia. Flera saknar Magufulis styr-ka att t.ex. försöka stävja korruption och satsa på utveckling av infrastruktur. Ingen är glad över att korruptionen under nuva-rande president återvänder med full kraft men däremot över att oppositionspartierna får större frihet. För de fattigare delarna av befolkningen är det svårt att säga, men regleringar av småaffärsverksamhet och gatuförsäljning har nog inte gjort det lät-tare för de stora skarorna i storstädernas gyttriga kvarter.

Riksvägen mellan Songea och Njombe. Den såg ut så här på många ställen, och asfalten i kanterna var sönderkörd långa sträckor i uppförsbackarna.

Sedan maj har det dock skett oroande saker vad gäller t.ex. attacker på oppo-sitionsledare och militärt bekämpande av demonstrationer.

Den hetaste debatten rörde nog frågan om västerländsk jämlikhetspolitik och kvinnlig omskärelse.

Mina vänner menar nog att till och med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter bidrar till att riva ner det goda i en traditio-nell afrikansk livsstil. Jag försökte pressa dem på om deras försvar av traditionella könsroller inte bär spår av manschauvi-nism och maktställning, men det satt nog rätt långt inne. Samtidigt kunde de se att t.ex. utvecklingen mot att allt fler kvinnor får en (högre) utbildning är både god och ofrånkomlig och måste medföra föränd-ringar. Det är klart att det också betyder något att det idag finns många prästvigda kvinnor i ELCT, och att landets president är en muslimsk kvinna! Jag hade svårast att förlika mig med att de inte rakt av vill fördöma kvinnlig omskärelse. Jo, idag är det fel, saker har förändrats, men förr i ti-den var den ändå en del av kulturen som var accepterad. Hmm. Men det var en sån förmån att få vara så inbäddad i Tanzania på detta sätt, och så nyttigt att få andras perspektiv. Och visst finns det anledning att lyssna till en annan kultur när det gäller vårt eget sätt att se på saken, t.ex. när det gäller könsroller. Eller amerikansk politik för den delen! Det är ju inte självklart att svenskt är bäst i alla avseenden.

Asfalterat men.....

Som sagt, regnen upphörde lagom mycket i förväg. Och det allra mesta av huvud-vägarna är ju numera asfalterat. Vi hade klarat oss bra med en minibus till exem-pel. Nja, kanske inte. 500 mil med fart-hinder, en hel del gropar vissa sträckor, och en del grusväg tar i varje fall hårt på bilen. Vi fick byta stötdämpare och lite an-nat efter halva sträckan. Medelhastigheten på huvudvägarna blir inte mer än kanske 60-65 km/tim p.g.a. farthinder, trafik och bitvis oändliga 50-sträckor. Vi undvek att köra nattetid, men visst var det frestande

Live från Redio Furahas studio i Iringa.

att köra några timmar in i mörkret och inte vara så noga med att hålla 50 när det inte finns några Matraffic (trafikpoliser) ute. Men regnen har gått hårt åt en del äldre asfaltsträckor, som kanske inte heller har byggts på särskilt stabilt underlag. Sträckan från Songea till Njombe och mellan Dondoma och Iringa spricker snabbt sönder. Jag skulle inte vilja ansvara för vägbudgeten. Det kommer att kosta enorma summor att reparera hjälpligt, och vissa sträckor behöver byggas nya.

Efter några dagars vila i Iringa med bland annat livesändning på radiostationen gick resan vidare.

Vi togs väl emot på alla stiftskontor. För mig var det roligt att möta en del biskopar som fanns med som ungdomar i UKWATA (Kristna skol- och studentrörelsen) på 1980-talet, då jag var kaplan för Södra höglandsregionen. Vi har rört upp damm i aulor på secondaryskolor tillsammans då vi sjungit och dansat de afrikanska kristna lovsångerna. Jag hade också med mig en bok att dela ut. *The Legacy of Commitment* är en översättning av EFS missions 150-årsjubileumsbok och där finns förstås också en skildring av EFS arbete i Tanzania.

Vi har en lång och intressant historia och det skadar inte att få perspektiv på nuet och förstå bakgrunden till den dag 8-9 miljoner medlemmar stora ELCT.

På slutet hann jag till och med en snabbutflykt till EFS och DLM:s (Dansk Luthersk Mission) missionärer Carl och Marita Hasselberg på Kiabakari bibelskola nära Musoma.

TEE utvidgas till fler stift

Innan vi återvände till Iringa för utvärdering fick vi leda ett seminarium för några nya stift runt Viktorasjön som vill starta TEE, sponsrat av EFS. Det allra roligaste var nog att ha en pröva på TEE-session i en klass i Pasiansi församling i Mwanza.

Biskoparna och domprostarna i seminariet fick gå från teori till praktik. En biskop hade fattat pedagogiken och hjälpte till att skärpa klassledarens samtalsfråga så att samtalet om bön gick på djupet. En annan hade väl lite svårare att släppa sin roll utan ville nog lämna det rätta svaret (som i och för sig var ett bra bidrag). Men det tog inte många sekunder innan en kvinna i klassen frimodigt ville dela sina tankar och erfarenheter. Jag kunde se på minerna något i stil med "åhå, det här är alltså TEE"! Det är uppmuntrande att se vilken potential utbildningsprogrammet har, hur många kvinnor som går det, hur många som utvecklas i sin tro och sin tjänst, men också i studieförmåga och förmåga att ta plats i en gemenskap.

Jag hoppas få komma till Kigoma och Tabora – och kanske Dar Es Salaam – och hjälpa till med uppstart så småningom. Än känner jag att det finns lite kraft kvar! Fast det behöver inte vara 14 anhalter med 500 mil resa på en månad...

Text och foto: Stefan Holmström

Stefan Holmström överlämnar *The Legacy of Commitment* till biskop Fihavango.

Författaren är 72 år, bor i Uppsala, präst men har främst arbetat som ledare i Credo (Evangeliska skol- och studentrörelsen) och som ledare inom EFS (hette tidigare Evangeliska Fosterlandsstiftelsen), en självständig missions- och församlingsrörelse i Svenska kyrkan.

Numera seniorvolontär i Lötenkyrkan i Uppsala och i kortare insatser i Tanzania för utbildningsprogrammet TEE, utsänd av EFS. Bodde med familjen och arbetade i Tanzania 1983-1991, samt långpendlade själv 2006-2009. Däremellan och därefter i stort sett årliga resor till landet.

Fakta om TEE

Uttys Theological Education by Extension (Elimu ya Theolojia kwa Enezi). Utbildningen ger genom sin blandning av kvinnor och män i olika åldrar och sin pedagogik som kombinerar teori och praktik, både kunskap, färdigheter och attitydförändringar. I vårt program organiseras deltagarna i klasser som möts ute i sina församlingar. Den vilar på tre ben: 1) Självstudier av läroböcker om kristet liv och tjänst, 2) pågående erfarenhet och delaktighet i samhällsliv och uppgifter i den lokala kyrkan samt 3) regelbundna träffar med lärande samtal där innehållet i böckerna bearbetas i förhållande till dagliga erfarenheter och sedan tillämpas i det egna livet och tjänsten.

Klasserna leds av lokala "wawezesha-ji" ("möjliggörare"). TEE-programmet i södra ELCT leds från Iringa stift där vi startade detta 1985. Tiotusentals har gått igenom utbildningen, som också där (och i några andra stift) har en nivå 2 som utbildar anställningsbara s.k. evangelister. Samarbetet omfattar mer än tio olika stift och har spritt sig till andra delar av landet (därav rundresan!). Även andra samfund använder TEE i någon mån. Det finns i olika varianter i många länder över världen, främst i det globala syd.

Ett nätverk för kulturskapare

”Creative Industry Network Tanzania” (CINT) (Mtandao wa Sekta Bunifu Tanzania) är en frivillig, icke kommersiell organisation (NGO) som söker främja den kreativa sektorn i allmänhet och i synnerhet kulturutövares intressen i Tanzania.

CINT företräder nätverkets medlemmar beträffande anslag till kulturen i statsbudgeten, policies och förutsättningar för kulturskapares verksamhet, utbildning, lagstiftning, teknologi etc. Habaris redaktion vill lyfta fram att intressenten CINT finns och redovisar nedan några synpunkter från CINT såsom de framkommer i en analyserade rapport från 2022 (Mapitio ya Sekta ya Sanaa Tanzania).

Statsbudgeten

CINT anser att med rätt och tillräckligt stöd kan kultursektorn ge ett mycket större bidrag till Tanzanias utveckling. Det gäller bl a film, traditionell musik, dans, skulptur, måleri, konstutställningar, IT-stöd m m. Man jämför med Kenya: År 2022 fick kultursektorn i TZ 0,09% av totala statsbudgeten. Motsvarande andel i Kenya 5,2%. I TZ bidrog kultursektorn med 0,3% till bruttonationalprodukten (GDP) medan bidraget i Kenya var hela 5,3%. CINT poängterar att berörda myndigheters stöd främst hamnar i städerna och inte på landsbygden.

Royalties

COSOTA (Copyright Society of Tanzania) kritiserar för dess fördelning av utbetalningar av royalties. COSOTA levererar inte en transparent redovisning för hur royalties fördelas, något som lagen kräver. Man föreslår att CAG (Tanzanias Riksrevision) borde granska verksamheten. Royalties går endast till musik. COSOTA har givit SUMA-JKT i uppdrag att samla in royalties. CINT anser att SUMA-JKT (den militärt inriktade National Service) är en olämplig organisation för detta uppdrag.

Skatter och avgifter

CINT vill ta bort en del statliga avgifter som läggs på kultursektorn och efterlyser ett bättre regelverk för beskattning av kultursektorn.

Etik, moral, censur

CINT nämner att videomusik censureras av myndigheterna p g a anstötligt innehåll (bl a en video med Diamond Platinumz och Zuchu). CINT nämner flera exempel där polisen ingripit (arrestering) i konstnärsverksamhet, bl a beträffande skämtteckningar och skulpturer, med hänvisning till existerande regelverk. CINT anser att moral-etikfrågor och yttrandefrihet för konstnärer borde få en reglering, som är i takt med tiden och inte hindrar konstnärlig verksamhet.

Investerare

CINT vill att berörda myndigheter gör mer för att locka investerare till den kreativa sektorn i Tanzania. Kultur innehåller stora affärsmöjligheter. I en enkät svarar majoriteten (94%) av konstnärerna att de är beredda att betala avgifter om det blir en investering i sektorn.

Festivaler

CINT nämner med gillande i rapporten de många festivaler som genomförs i Tanzania, exempelvis ZIFF (filmfestival) och Sauti ya Busara på Zanzibar och många stamrelaterade festivaler ute i regionerna. Festivalerna har en stor roll i att främja ”cultural tourism” med inkomster för Tanzania. CINT anser dock att kulturfestivalen i Bagamoyo numera innehåller alltför lite traditionell musik och för mycket popu-

lärmusik. Orsaken, enligt CINT, är att ministeriet inte bara finansierade men också lät byråkrater styra innehållet i festivalen istället för fristående traditionella kulturskapare.

Lån

För första gången, i december 2022 gav Lånefonden (budget BTZS 2,4) för kultur (Mfuko wa Utamaduni) krediter till fem kulturskapare. Fondens konstitution och regelverk är inte kända. CINT efterlyser transparenta riktlinjer för hur de räntefria lånen skall fördelas.

Barn, kvinnor och handikappade

CINT påpekar att de tre nämnda grupperna i rubriken inte nämns i statuterna för det viktiga Nationella Kulturrådet (Baraza la Sanaa ya Taifa). Med tanke på den diskriminering som förekommer anser CINT att denna brist måste rättas till.

Många fler synpunkter...

på den kreativa sektorn nämns i rapporten från CINT. Den som vill läsa rapporten (på swahili) kan söka den genom CINTs hemsida: www.ubunifu.co.tz. Där finns också andra rapporter på engelska. Du kan också mejla till info@ubunifu.co.tz.

Red.

Citat från Nyerere: *Naamini kuwa mambo ya Sanaa ndio roho ya maisha ya taifa lolote, nchi isiyo na Sanaa yake ya asili ni mkusanyiko wa watu ambao hauna roho.*

- Jag tror att konst är själen i varje nations liv, ett land utan dess ursprungliga konst är en samling människor som inte har någon själ.

Nedan: Bild från Sauti ya Busaras web-site, om festivalen i februari 2025.

Mediasituationen i Tanzania

Den 12 oktober arrangerade kulturutskottet inom Svetan ett medlemsmöte med mediasituationen i Tanzania som tema i ForumCivs lokaler på söder i Stockholm. Journalisten Petter Bolme, aktiv på Global Bar, har arbetat i flera afrikanska länder. Han berättade om mediasituationen i Tanzania.

Möjligheterna för media att verka fritt i Tanzania har varierat. Media har fått en viktigare roll efter övergången till flerpartisystem och återkommande val.

Bolme gav en intensiv tillbakablick på pressfrihet och yttrandefrihet och redogjorde för konstitutionen, lagstiftning och ägarförhållanden. En mycket intressant genomgång, tyvärr inför allt för få deltagare.

Från Bolmes föredrag: Mediademonstration 2018 med anledning av journalisten Azory Gwandas försvinnande. Kort därefter blev redaktörerna uppkallade till informationsministern, som inte ville att detta uppmärksammades mer.

Bank of Tanzania köper mer guld

BoT demands share of gold Tanzania's central bank now requires gold miners and traders to reserve 20% of domestic gold production, as the bank wants to purchase the gold for refining and preservation in the country's foreign reserve coffers. This new directive is part of the government's efforts to bolster and diversify its foreign reserves.

Oxford Economics 2024-10-04

First Global Rover Festival

The city of Arusha in northern Tanzania hosted the first-ever Global Land Rover Festival that attracted more than 1,000 Land Rovers from across the world, organizers said Sunday.

The 12-km Land Rovers stretch was aimed to beat the current record set in

sid 22 - Habari 4/2024

Germany in 2018 with 632 Land Rovers, the Arusha regional commissioner's office said in a statement.

The festival was intended to showcase various Land Rover models, including the classic 108, 109 and 110 Defenders, Range Rovers and Freelanders.

On Sunday the Land Rovers traveled to the Arusha National Park at the foot of Mount Meru, one of Africa's best trekking routes due to the incredible views from its crater, and will return to Gerez grounds on Monday. In addition to attempting to break the current world record, the festival featured safari adventures, automotive exhibitions and family entertainment. It was also aimed at promoting Tanzania's tourism in the northern corridor.

Xinhua Oct. 13th

Elmotorcykel på testresa 600 mil

Det svenska uppstartsbolaget Roam, som bland annat tillverkar elektriska motorcyklar, har lyckats ta sin motorcykel Roam Air hela vägen från Kenya till Sydafrika genom att bara ladda den med portabla solcellspaneler.

Expeditionen inleddes den 29 september i Nairobi i Kenya och gick genom Tanzania, Malawi, Zambia och Botswana hela vägen till Stellenbosch i Sydafrika där den avslutades. Resan har varit ett test av den portabla laddanordning som bolaget utvecklat ihop med sin eldrivna motorcykel Roam Air.

Under resan, som ackompanjerades av två solenergidrivna supportfordon, kunde man testa Roam Airs drivlina, bärbara dubbla batterier och solenergiladdningskapacitet under verkliga förhållanden.

– Resan bevisar verkligen att vi byggt en produkt som klarar de afrikanska förutsättningarna. Under expeditionen har vi kört genom en rad länder och en rad olika landskap. Vi har tagit oss igenom en snöstorm på hög höjd, kört på oasfalterade vägar och i extrem värme, säger Roams chefsstrateg Albin Wilson.

Roam är ett svenskt startat bolag som har sitt säte i Kenyas huvudstad Nairobi. De designar, utvecklar och distribuerar förutom eldrivna motorcyklar även bussar för yrkestrafik. Båda är stora marknader där fordonen gör stor klimatnytta till en liten kostnad per person.

Bolaget, som tidigare hette Opibus, grundades 2017 av Filip Lövström, Mikael Gänge och Albin Wilson. Då låg fokus på att konvertera safarifordon till elbilar. I dag satsar uppstickaren på fordon för yrkestrafik, motorcyklar för leveranser och taxiverksamhet samt bussar för kollektivtrafik.

DN 2024-11-02 Per Mattson

Niklas Eklövs Tanzaniaresa

Niklas Eklöv är vik. internationell missionssekreterare i EFS. I somras besökte han Tanzania och har berättat om resan i Budbäraren. Här några glimtar:

En givande resa som tog mig till Moshi, Iringa, Dodoma och Dar es Salaam. Jag uppmuntrades av att möta den lutherska kyrkans biskopar....Jag var glad över att höra att det arbete EFS stöder, som till exempel Theological Education by Extension, TEE, i de södra stiftet, bär god frukt. Och det var fint att möta familjen Karlsson-

Lundmark och EFS-praktikanterna i Iringa och Dodoma. Jag blev särskilt berörd av att besöka Ilula, platsen för en av EFS första missionsstationer i Tanzania. Här började Martin och Ingeborg Nordfeldt m.fl. att från scratch 1938 bygga en liten klinik, en skola och en kyrka. Den första tiden var verkligen en byggarbetsplats där de själva brände tegel, böjde plåt, snickrade och murade. Idag finns en kyrka med ca 2000 medlemmar på området. Kyrkan driver ett distriktssjukhus som är utbildningscenter för sjuksköterskor och health officers medan skolan har tagits över av myndigheterna.

Kyrkan i Tanzania växer, och det finns ett stort driv för evangelisation. Det finns förstås också stora behov och för att stärka och möjliggöra kyrkans arbete satsar man mycket på att fysiskt bygga kyrkor, institutioner för utbildning och hälsovård, kontor, hotell och andra byggnationer som kan ge inkomster till arbetet.

EFS-praktikanter

Sju EFS-praktikanter har efter förberedelsekurs rest ut för tremånaders praktik. Bl a till Dodoma och Iringa. Några har Instagramkonton, följ dem gärna på: Anna och Kajsa (Dodoma), @missionsresan.

Ingrid (Iringa), @ingrid_pa_resa
Hedvig (Iringa), @heggepautflykt

Amnesty reagerar på våld

Statement by Sarah Jackson, Amnesty International's Deputy Regional Director, East and Southern Africa, 12th August:

The Tanzanian authorities must urgently halt the mass arrests and arbitrary detention of government critics, Amnesty International said today, as intimidation of members of the political opposition intensifies in the run-up to local government elections in December and the general election in 2025.

The mass arrests and arbitrary detention of persons from the Chadema party, as well as their supporters and journalists, is a deeply worrying sign in the run-up to local government elections in November 2024 and the 2025 general election.

The Tanzanian authorities must urgently release all of those detained or charge them with a recognizable criminal offence, in line with international standards.

Militärövning med Kina

Military forces from Mozambique, China and Tanzania are currently holding a joint exercise, named "Peace Unity 2024" in Tanzania, focusing on counter-terror military operations.

This military exercise may strengthen the capacities of the Mozambican Defense and Security Forces (FDS) in the fight against

Islamist terrorists in the northern province of Cabo Delgado.

Agencia de Informacao de Mocambique

U.S. and the Lobito Corridor

The U.S. government says it is set to expand the Lobito Corridor - a railway project that runs from Angola to Zambia through the Democratic Republic of Congo - all the way to the Indian Ocean through Tanzania. The railway would connect African countries to global markets and enhance regional trade and economic growth, supporters say.

Speaking to reporters online Wednesday, Helaina Matza, the U.S. acting special coordinator for the Partnership for Global Infrastructure and Investment, spoke about progress made on upgrading and extending the Lobito Corridor.

Voice of America 29/8 Nairobi

Besök från kyrkan i Tanzania

Bland besökarna från lutherska kyrkan i Tanzania var Faith Lugazia. Hon var missionär i retur i två år i By - Folkärna i Västerås stift. Sedan studerade hon vidare, bl a på Makumira i Tanzania. Faith är nu professor i Iringa på Tumaini universitet för prästutbildning i Södra Tanzania.

Några andra besökare var Biskop Blaston Gavile från Iringa och Biskop Geroje Filhavago.

Professor Faith Lugazia och Svetans lokalrepresentant i Uppsala Erland Hillby

Regeringsskifte i Botswana

Duma Boko blir Boswanas sjätte president efter att UDC, en koalition v oppositiopartier, oväntat vunnit valet den 30 oktober över regeringspartiet BDC.

Botswana Democratic Party BDC grundades av Sir Seretse Khama i samband med landets självständighet 1966, och har haft makten ända sedan dess.

Duma Boko, Botswanas nyvalde president efter valet 30 oktober.

Botswana har ett system med enmansvalkretsar. De valda parlamentsledamöterna väljer sedan president, vilket i allmänhet betyder att partiledaren i största partiet blir president.

SADEC har haft en valkommision i landet och beskriver valet som lungt och demokratiskt.

Mama Samia, som är ordförande i SADECs avdelning för politik, försvar och säkerhet, lovordade den tidigare presidenten Masisi och partiet BDC för att ha överlämnat landets styre på ett exemplariskt sätt.

Southern African News Features

Jordbruket levererar överskott

Mama Samia deltog 31 oktober i ett möte om global livsmedelproduktion i USA, där chefen för African Development Bank Akinwumi Adesina var ordförande.

Mama Samia hävdade där att Tanzania nu producerar 128% av sitt livsmedelbehov, och kan exportera sitt överskott till grannländerna. Nu arbetar man för att förbättra kvaliteten och tillgängligheten, samt vidtar åtgärder för att minska lagrings och transportförluster. "We realized that not investing in agriculture is much more costly than investing in the sector".

African Development Bank (AfDB)

Visum till Tanzania online

Tanzanias ambassad uppmanar nu resande till landet att utnyttja möjligheten till evisa, även om möjligheten att få visum vid ankomsten kommer att finnas kvar.

Skildringar från Tyska Östafrika

Nedan några böcker med skildringar från Tyska Östafrika under det första världskriget, speciellt om kryssaren Königsbergs öde.

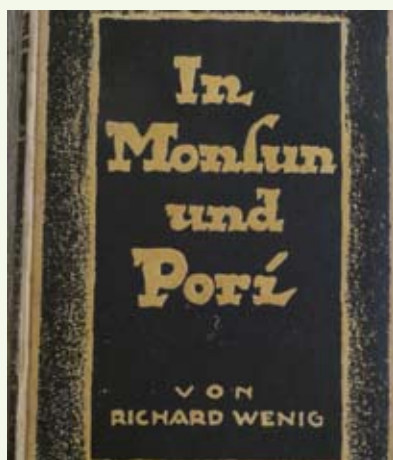
In Monsun und Pori

Författare: Richard Wenig

På tyska, 122 sidor, utgiven 1922

Richard Wenig var tekniker/ingenjör på kryssaren Königsberg. Han skildrar tiden på kryssaren från tiden i Indiska oceanien, under belägringen i Rufiji och därefter i armén på fastlandet i Östafrika efter Königsbergs sänkning. Blev skadad i en fot, men kunde delta som eldledare vid en gammal Königsbergskanon. Gör nedslag i berättandet; ena stunden på skadade flottisternas tillfälliga sjukhus och sedan är han med om att förflytta 5 Königsbergskanoner landvägen ner till söder.

Blir krigsfånge tillsammans med hundratals andra efter slaget vid Mahiwa/Nyangao november 1917 och förflyttas till ett förändrat Dar es Salaam. Han minns en behaglig stad som han fick fly från under de allierades fruktade bombardemang från deras kryssare utanför hamnen. Nu är det en tältstad, smutsigare och med mycket rörelse och trafik.

Macho Porini. Die Augen im Busch

Författare: Burkhard Vieweg

På tyska, 499 sidor, utgiven 1996

Karl Vieweg var en tysk bosättare, som anlände till Östafrika 1910 och avslutade sin tid som krigsfånge 1917, återvändande till Tyskland. Karl skrev dagbok, vilken gav hans son Burkhard Vieweg en möjlighet att skapa ett minne av sin far och en skildring av liv och företeelser i Deutsches Ostafrika, före och under 1:a världskriget. Karl är nykomling, letar efter lämplig mark, gör "studiebesök" med praktik, funderar på vad som skall odlas, anställer folk, ibland tillfälligt, vilket kan vara män i kedjor, som är straffade för att inte ha betalat skatt – en form av slaveri, skaffar kontakter, skriver kontrakt och börjar med

sina odlingar nära Pugu (nu en förort sydväst om Dar). Blir intagen i armén i befälsposition i Moshi – Arusha-området, förflyttas under krigsskedet och får dålig hälsa, svår malaria, och blir förklarad otjänlig i soldattjänst av doktorn, men stannar kvar i armén i andra uppdrag. Ett bestod i att ta tre krigsfångar till Mocimboa do Vale under en lång vandring med vakter.

The Königsberg Adventure

Författare: E. Keble Chatterton

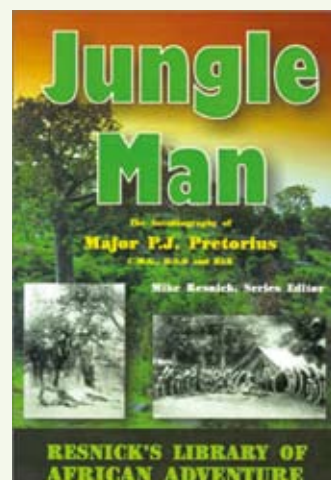
På engelska, 290 sidor, utkom 1930

En grundlig beskrivning av jakten på och likvideringen av tyska kryssaren Königsberg under första världskriget. Strategier, farhågor, förutsättningar och aktioner från båda sidor: tyska och engelska, är väl dokumenterade. Även andra marina skeenden i bl.a. Tanganyikasjön och Dar es Salaam benämns. Chatterton är insatt i frågorna och huvudhandlingen är förstås Königsbergs gömställe i Rufijideltat, som engelsmännen får leta efter och när de väl vet var och kan precisera läget i deltat startar en blockad, som skall avslutas med kryssarens förgörelse, hur det nu kommer att gå

till. Tyskarna har ordnat med försvarsanläggningar vid flodmynningarna, men engelsmännen provar en nyhet: flygplan, som övervakar kryssarens position. Chatterton skriver noggrant om förloppet och i Index ser vi namnen på 51 båtar i flottan och 12 som handelsfartyg, engelska! Dessutom 26 i tyska flottan och 11 tyska handelsfartyg. Lite färre i texten skulle inte skada.

Värre är dock den uppenbara lögnen om spionarbetet kring att säkra position och situation för Königsberg. Chatterton skriver att det är en liten engelsk styrka som gör ett strandhugg, som lyckas få med sig bybor till en engelsk kryssare där de bekräftar Königsbergs existens och ger andra uppgifter. I själva verket är det en boer, P. J. Pretorius, som blir specialrekryterad av Admiral King-Hall i Durban. Pretorius har bott vid Rufiji, är en legendarisk elefantjägare, som kom på kant med den tyska administrationen vad gäller skatter och jakttillstånd. Han blir efterlyst, blir jagad och skadad och flyr från kolonin in till Mocimboa do Vale.

Pretorius biografi *Jungle Man* kom ut 1948 och på svenska samma år, båda har getts ut i många upplagor

Han är perfekt, känner till Rufiji och trakten och har ett revanschbegär mot tyskarna. Pretorius skaffar informatörer och kommer att se Königsbergskryssaren med egna ögon. Hans fasta solbränna och anletsdrag ger honom en mer indisk look. Han var effektiv och blir antagen att fungera som spion bakom fiendelinjerna till krigets slut.

Boken utkom först 1930, men mitt exemplar utkom 2019. Det är 290 sidor med register och kort bibliografi.

Åke Abrahamsson